

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Protekcionalismus a ochrannářství Evropské unie vůči
třetím zemím a zboží**

Bc. Ivan Horák

© 2011 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Protekcioniismu a ochranářství Evropské unie vůči třetím zemím a zboží" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8.4.2011

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce doc. Ing. Aleši Hesovi, CSc. za pomoc při zpracování práce a managementu firmy P –Kvartet za cenné informace potřebné pro zpracování případové studie.

Protekcjonismus a ochranářství Evropské unie vůči třetím zemím a zboží

Protectionist Policy of European Union impedance to Countries and to Commodity

Souhrn

Diplomová práce se zabývá ochranářstvím Evropské unie při dovozu zboží. Cílem práce bylo nalézt nástroje, kterými Evropská unie reguluje dovoz zahraničního zboží na její trh, a zhodnotit, zda se Evropská unie při používání nástrojů na omezení dovozu k ochraně domácího trhu chová spíše liberálně, nebo spíše ochranářsky. Jako způsob zjištění liberálního nebo ochranářského přístupu bylo zvoleno vysledování chování Evropské unie v míře a způsobu používání jedné konkrétní skupiny nástrojů na omezení dovozu a to tzv. nástrojů na ochranu obchodu. V práci je dále pojednáno o celní bariéře, které čelí zboží importované do EU, o procesu dovozního celního řízení a rámcově také o ostatních překážkách dovozu, například množstevních kvótách. V práci je patrné, jak výrazně ovlivňuje právo WTO současný mezinárodní obchod a tedy i legislativu EU v oblasti regulace dovozu. Na konkrétním případě je pak ukázán způsob ochrany trhu před dovozem za dumpingové ceny, aby byl demonstrován jeho eventuální přínos vybranému průmyslovému odvětví.

Summary

The Thesis deals with protection measures of the European Union at importation of goods. The Thesis aims to find instruments that are being applied by the European Union in order to regulate the importation of foreign goods into internal market, as well as to evaluate whether the European Union tends to show rather liberal or protective approach with respect to the protection of the internal market. As to the method applied for establishment whether the approach in question is a liberal or a protective one, it was decided to inspect the behaviour of the European Union in the extent and way of application of one specific group of instruments for the limitation of importation,

specifically trade protection instruments. Further, the Thesis deals with Customs barrier, that is to be overcome by the goods imported into the European Union, import customs procedure, and partially also with other barriers to importation, such as quantity contingents. The Thesis includes the role of WTO legislation within the International trade and the legislation of the EU as to the importation regulations. A specific case shows how the market is protected against importation at dumping prices in order to prove its benefit for a selected industrial sector.

Klíčová slova: Evropská unie, mezinárodní obchod, ochranářství, clo, dovozní kvóty, celní kodex, nástroje na ochranu obchodu, světová obchodní organizace, dovoz zboží, společná obchodní politika

Key words: European Union, International Trade, Protectionism, Custom Duty, Customs Code, Trade Defence Instruments, World Trade Organisation, Imports, Common Commercial Policy

OBSAH

1. Úvod	9
2. Cíl práce a metodika	12
3. Právo WTO ve vztahu k regulaci dovozu zboží	13
3.1 Světová obchodní organizace.....	13
3.2 WTO – Struktura dohod a jejich vzájemné vztahy	14
3.3 Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994	16
4. Právo EU ve vztahu k dovozu zboží	21
4.1 Společná obchodní politika EU.....	21
4.2 Smluvní a autonomní nástroje společné obchodní politiky EU	23
5. Import zboží na trh EU	40
5.1 Objem a struktura obchodu EU.....	40
5.2 Celní bariéra EU v komparaci s Japonskem a s USA	42
5.3 Dovoz oceli	44
5.4 Dovoz banánů	46
6. Způsob a míra použití nástrojů na ochranu obchodu	48
6.1 Způsob použití nástrojů na ochranu obchodu ze strany EU.....	48
6.2 Míra použití nástrojů na ochranu obchodu ze strany EU	50
6.3 Případová studie: antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken z Číny a Ukrajiny...54	
7. Závěr	63
8. seznam literatury	66
seznam příloh.....	68

1. Úvod

V mezinárodním obchodu se lze setkat s pojmem *protekcionismus*. Ve svém původním významu označuje tento termín používání nástrojů státní intervence do mezinárodního obchodu, jejichž účelem je ochrana domácího trhu před zahraniční konkurencí (z anglického slova *protect*). K těmto nástrojům lze zařadit veškerá cla, množstevní omezení dovozu a technické překážky, podmiňují uskutečnění mezinárodního obchodu splněním podmínek vztahujících se k výrobku nebo k výrobcí. Do tohoto seznamu nástrojů státní intervence je ovšem důležité zahrnout nejen opatření namířená *proti* uskutečnění mezinárodního obchodu (zmíněná cla, kvóty atp., používané téměř výhradně při dovozu zboží), ale také ta opatření, která jsou namířena *ve prospěch* uskutečnění určitého mezinárodního obchodu (používáno naopak téměř výhradně při exportu). I takové zásahy totiž „chrání“ domácí subjekty před zahraniční konkurencí. Jedná se o veškerou státní pomoc exportérům, ať již ve formě levných úvěrů, dotovaného pojištění, daňových zvýhodnění či třeba přímých dotací výroby zboží na export.

Existuje mnoho argumentů, které takovéto protekcionistické (ochranářské) zásahy státu do mezinárodního obchodu ospravedlňují: například ochrana domácích pracovních míst, ochrana nedospělých průmyslových odvětví, ochrana platební bilance, ochrana férové soutěže na trhu.....atd. Také ale existuje řada argumentů, které protekcionismus považují za neospravedlnitelný. Ty mají svůj základ zejména v teorii komparativních výhod a efektivnosti mezinárodní dělby práce.¹

Co je to ochranářství ? Upřímně řečeno, ochranářství je to samé, co protekcionismus. Pojem *ochranářství* je ve skutečnosti synonymem k pojmu *protekcionismus*. V době, kdy tato práce nacházela své pojmenování, však ještě nebyla tato informace autorovi práce známa. Vyšla najevo až později při čtení odborné literatury.² Aby název

¹ Jestliže se například cukr vyrábí v některých třetích zemích s třetinovými náklady oproti nákladům v EU, je nelogické, aby se cukr v EU vyráběl, když jej lze z třetích zemí importovat

² Například Svatoš 2009 píše: „V praxi každá obchodní politika osciluje mezi dvěma krajními principy, a to mezi protekcionismem (ochranářství) a liberalismem (svoboda obchodu)“ Svatoš M. a kolektiv, *Zahraněční obchod teorie a praxe*, Praha, Grada publishing a.s., 2009, strana 29

diplomové práce mohl být považován za korektní³, je pro účely této práce přiřazen pojmu *protekcjonismus* jeho vlastní zvláštní obsah:

Protekcjonismem bude myšlena taková intervence státu do mezinárodního obchodu, kdy tato intervence je učiněna v rozporu s právem, zejména tedy právem WTO. Jinými slovy – stát chrání v mezinárodním obchodě svůj trh (chová se ochránářsky) a když to s jeho ochranou nelegitimně přežene – chová se protekcjonisticky. Díky takovému vymezení pojmu *protekcjonismus* lze v názvu diplomové práce oba pojmy vedle sebe akceptovat. (ochránářství i protekcjonismus).

Pokud se stát (nebo nějaké integrační seskupení) chová protekcjonisticky, porušuje mezinárodní právo a čeká ho ve většině případů negativní reakce ostatních států dotčených protekcjonismem.⁴

Ochránářství je pojem, který lze, jak bylo uvedeno výše, naplnit mnoha dílčími tématy. V užším slova smyslu lze ochránářství určitého státu chápat jako míru jeho využívání legitimních nástrojů na ochranu domácího trhu. Nebo ještě úžeji: jako míru používání legitimních nástrojů na omezení dovozu k ochraně domácí průmyslové nebo zemědělské výroby. Existují dva způsoby, jakými může stát omezit dovoz. Buď svou intervencí dovážený výrobek na svém trhu uměle zdraží, nebo jeho dovoz zcela zakáže.⁵ Když zůstaneme u tohoto posledního nejužšího vymezení pojmu ochránářství, chová se Evropská unie ochránářsky? Využívá Evropská unie legitimních nástrojů na omezení dovozu k ochraně domácího trhu hojně a aktivně, nebo jen střídavě a výjimečně? Míra ochránářství určitého státu nebo integračního seskupení chápaného v tom nejužším slova smyslu se pozná podle toho, jak hodně a jakým způsobem daný stát nástroje na zabránění nebo omezení vstupu zahraničního zboží na trh domácí využívá. Pokud je využívá jen málo, vyslouží si zařazení do kategorie států s liberální zahraničně-obchodní politikou, pokud jich využívá hojně a aktivně, patří do skupiny států se zahraničně-obchodní politikou ochránářskou.

Podstatou zkoumání této práce je identifikování a vyhodnocení nástrojů, kterými Evropská unie reguluje dovoz zahraničního zboží na její trh, a zhodnocení, zda se

³ Slovní spojení „protekcjonismus a ochránářství EU“ tak není o nic smysluplnější, než třeba slovní spojení „úmysl a záměr něco vykonat“.

⁴ V případě členů WTO je takový spor veden na půdě WTO

⁵ Ke zdražení dováženého výrobku použije stát buď clo a dovozní poplatky, nebo dovoz výrobku zatíží administrativní procedurou, která se v konečném důsledku rovněž promítne do jeho ceny na domácím trhu

Evropská unie při používání nástrojů na omezení dovozu k ochraně domácího trhu chová spíše liberálně, nebo spíše ochránářsky. Jako způsob zjištění liberálního nebo ochránářského přístupu bylo zvoleno vysledování chování Evropské unie v míře a způsobu používání jedné konkrétní skupiny nástrojů na omezení dovozu, a to tzv. nástrojů na ochranu obchodu⁶ (tedy míru a způsob využívání antidumpingových a antisubvenčních cel proti určitým nekalým obchodním praktikám v mezinárodním obchodu a využívání omezování dovozu v případech, kdy z důvodu legálního dovozu zboží hrozí vážná újma nějakému domácímu průmyslovému odvětví⁷). Diplomová práce má proto dvě podstatné části. První část popisnou (deskriptivní), ve které je rámcově zachycena regulace dovozu v právu WTO a v právu Evropské unie, a druhou část aplikační, kdy je konkrétně na míře a způsobu využívání nástrojů na ochranu obchodu zkoumáno, zda se Evropská unie chová spíše liberálně, či ochránářsky. Nepřímo je tedy také hledána odpověď na otázku, zda Evropská unie prosazuje zájmy svých domácích producentů na poli mezinárodního obchodu dostatečně, či nikoliv.

⁶ Označovaných zkratkou TDI podle anglického názvu Trade Defence Instruments

⁷ Tzv. safeguardů

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem práce je nalézt a vyhodnotit nástroje, kterými Evropská unie reguluje dovoz zahraničního zboží na její trh a popsat, jak je použití těchto nástrojů podmíněno ze strany práva WTO.

Dílčím cílem práce je zhodnotit, zda se Evropská unie při používání nástrojů na omezení dovozu k ochraně domácího trhu chová spíše liberálně, nebo spíše ochrannářsky. Způsob, který bude k takovému zhodnocení využit, bude porovnání právní úpravy nástrojů na ochranu obchodu v právu EU s pravidly WTO a dále zjištění rozsahu aplikování těchto nástrojů ze strany EU a jeho eventuální porovnání s praxí třetích zemí.

2.2. Metodika

Práce je rozdělena na dvě části. První část se týká zpracování studijního a odborného materiálu do formy požadovaného literárního přehledu. Jako hlavní metody, které se použily v této první části práce, byly deskriptivní analýza, citace a verifikovaná kompilace publikačních titulů uvedených v přehledu použité literatury. V rámci tohoto sekundárního výzkumu byl zvláště kladen důraz na autorizační a odborné publikační tituly, které se zabývaly problematikou nástrojů na ochrany domácího trhu v oblasti zahraničního obchodu České republiky v rámci EU.

Druhá část práce je zaměřena na aplikaci zkoumaných nástrojů z literárního přehledu v praxi. K dosažení hlavního cíle a cílů dílčích byl použit v rámci primárního výzkumu nástroj nestandardizovaných rozhovorů s odborníky z praxe a zainteresovanými pracovníky institucí, které se na ochranu tuzemského trhu zaměřují. Mezi velmi podstatné výsledky z těchto standardních a neřízených rozhovorů patřily zejména příspěvky pracovníků z Celní správy ČR, Státního zemědělského a intervenčního fondu, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a zkoumaného podniku, na kterém získané poznatky byly prozkoušeny a testovány. V rámci vyhodnocení získaných výsledků byla použita metoda analýzy a syntézy, logická dedukce a prostá komparace.

Celkové zpracování diplomové práce bylo vedeno systematicky, strukturovaně a logicky.

3. Právo WTO ve vztahu k regulaci dovozu zboží

3.1 Světová obchodní organizace

Evropská unie je členem Světové obchodní organizace⁸ (dále také WTO). Tato organizace zakládá pravidla mezinárodního obchodu prostřednictvím konsenzu mezi jejími členskými státy a řeší mezinárodní obchodní spory mezi nimi. V současné době je Světová obchodní organizace nejvýznamnějším mezinárodním subjektem v oblasti obchodních vztahů a obchodní politiku EU, jejíž součástí je i námi zkoumaná regulace dovozu zboží, výrazně ovlivňuje. Problematiku práva WTO je tedy potřeba ve stručnosti zmínit hned na úvod této práce. WTO vznikla na základě dohody, podepsané roku 1994 v Marrakeši, která vstoupila v platnost v roce 1995. Vznik Světové obchodní organizace byl dán nutností reformovat dosavadní podobu Všeobecné dohody o clech a obchodu uzavřenou původně roku 1947 (GATT 1947) a změněnou v tzv. „Uruguayském kole mnohostranných obchodních jednání“. Především bylo potřeba transformovat GATT z někdejší mezinárodní smlouvy do podoby mezinárodní organizace. Tou se stala právě WTO, která současně převzala dosavadní obsahovou náplň GATT z roku 1947 spolu se závěry „Uruguayského kola“. Základním úkolem WTO je liberalizace mezinárodního obchodu prostřednictvím odbourávání obchodních bariér. Dalšími úkoly jsou:

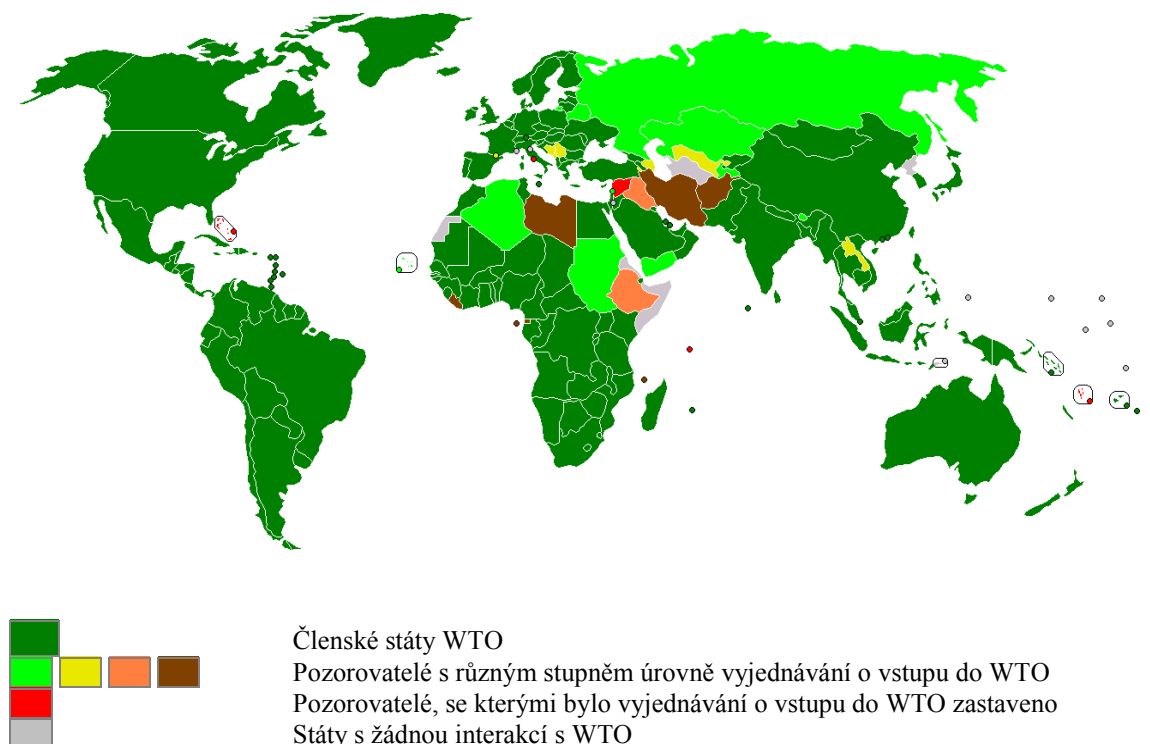
- sledovat dodržování pravidel mezinárodního obchodu
- organizovat obchodní jednání
- sledovat národní obchodní politiky
- urovnávat spory mezi vládami
- omezení protekcionismu
- spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi

V současné době má WTO 153 členů, kteří reprezentují více jak 97 % celosvětového obchodu. Dalších 31 zemí má tzv. status pozorovatele a s WTO tak na různých úrovních spolupracují. Nejvyšším orgánem WTO je Ministerská konference, která se má scházet minimálně každé 2 roky. V mezidobí plní tuto funkci Generální rada (GR), která se schází podle potřeby, aby vykonávala funkce Orgánu pro řešení sporů a Orgánu pro přezkoumávání obchodní politiky členů. Pod vedením GR působí Rada pro obchod

⁸ Od roku 1995

zbožím (CTG), Rada pro obchod službami (CTS) a Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví (Rada pro TRIPS).

Obrázek č. 1 - Členové WTO

Zdroj: Wikipedia http://en.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization

3.2 WTO – Struktura dohod a jejich vzájemné vztahy

Systém práva WTO je tvořen více jak 60 závaznými dohodami. V základní rovině je struktura dohod následující:

- Dohoda o zřízení světové obchodní organizace
- Příloha č. 1 A: Mnohostranné dohody o obchodu se zbožím
- Příloha č. 1 B: Všeobecná dohoda o obchodu službami
- Příloha č. 1 C: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
- Příloha č. 2: Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů
- Příloha č. 3: Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky
- Příloha č. 4: Vícestranné obchodní dohody
- Součástí Přílohy č. 1 A jsou:
- Všeobecná dohoda o obchodu a clech, doplněná ujednáním o výkladu článku II odst. 1 b), článku XII, XVII, XVIII, XXIV, XXV a XXVIII a Marrakešským Protokolem ke GATT 1994
- Dohoda o zemědělství

- Dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření
- Dohoda o textilu a ošacení
- Dohoda o technických překážkách obchodu
- Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření
- Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994
- Dohoda o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994
- Dohoda o kontrole pře odesláním
- Dohoda o pravidlech původu
- Dohoda o dovozním licenčním řízení
- Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních
- Dohoda o ochranných opatřeních

Vztah mezi Dohodou o zřízení Světové obchodní organizace⁹ (Dohoda) a jednotlivými přílohami či jejich součástmi z hlediska hierarchie norem a jejich závaznosti je podle článku II Dohody takovýto:

- a) Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace vytváří institucionální rámec pro řízení vztahů mezi členy, pokud jde o otázky spojené s dohodami a souvisejícími právními nástroji, zahrnutými do příloh této Dohody
- b) Dohody a související právní nástroje obsažené v přílohách č. 1, 2 a 3 jsou nedílnou součástí Dohody a jsou závazné pro všechny členy (tzv. mnohostranné dohody).
- c) Dohody a související právní nástroje zahrnuté do přílohy č. 4 jsou závazné jen pro členy, kteří je přijali (tzv. vícestranné dohody)

Kromě smlouvy o založení světové obchodní organizace byla v Marrakéši podepsána také série doplňujících multilaterálních dohod, které tvoří přílohy této dohody. První skupinou dohod jsou Mnohostranné dohody o obchodu zbožím. V této skupině se jedná o Všeobecnou dohodu o clech a obchodu 1994 (GATT 1994), která upravila stávající dohodu z roku 1947 (GATT 1947), dále Dohodu o zemědělství, Dohodu o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření, Dohodu o textilu a ošacení, Dohodu o technických překážkách obchodu, Dohodu o obchodních aspektech investičních opatření, Dohodu o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994, Dohodu o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994, Dohodu o

⁹ Podle Rozehnalová N, Týč V., Vnější obchodní vztahy Evropské unie, Masarykova univerzita v Brně, 2006, strana 40

kontrole před odesláním, Dohodu o pravidlech původu, Dohodu o dovozním licenčním řízení, Dohodu o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a Dohodu o ochranných opatřeních. Zvláštními přílohami pak jsou Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS), Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu a konečně Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky. Mimo zmíněných dohod, které musely přijmout všechny státy WTO byly dále uzavřeny četné vícestranné obchodní dohody, jež jsou uvedeny v příloze IV. Dohody o zřízení WTO. Jedná se o Dohodu o obchodu civilními letadly, Dohodu o vládních zakázkách, Mezinárodní dohodu o obchodu s mléčnými výrobky a Mezinárodní dohodu o obchodu s hovězím masem.

Článek III. Dohody o zřízení WTO uvádí, že WTO bude usnadňovat provádění, správu a působení Dohody a Mnohostranných obchodních dohod a současně bude podporovat uskutečňování jejich cílů. Dále bude sloužit jako právní rámec pro provádění, správu a působení Vícestranných obchodních dohod. Dále má WTO sloužit jako místo pro jednání mezi jednotlivými členy, kde budou dojednávány podmínky mnohostranných obchodních vztahů. Dále je funkcí WTO spravovat Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů a Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky.

3.3 Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994

Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994 patří k jedné z nejvýznamnějších dohod, které jsou součástí systému smluv v rámci WTO. Původní Dohoda GATT 1947 byla rozdělena do dvou částí a to na základní dohodu a na tzv. Listinu koncesí. Základní dohoda měla tvořit obecný právní rámec, Listina koncesí obsahuje konkrétní ustanovení deklarující snížení celního zatížení ze strany členských zemí GATT. Rozdělení převzala také dohoda GATT 1994. Ustanovení v Listině koncesí jsou výsledkem vzájemných dohod mezi jednotlivými členskými státy, tedy pramení z dvoustranných ujednání a nenáleží do obecné části dohody. Snížení cel se však neaplikuje jen na smluvní strany, které mezi sebou původně dotyčné ujednání uzavřely, nýbrž se na základě všeobecné doložky nejvyšších výhod použijí na všechny ostatní členské země. Tato doložka je jednou ze zásadních součástí Všeobecné dohody o clech a obchodu a je zachycena hned v článku I, který v odstavci 1 doslovně stanoví: *„Všechny výhody, přednosti, výsady nebo osvobození poskytnuté smluvní stranou jakémukoliv výrobku pocházejícímu z kterékoli jiné země nebo tam určenému budou ihned a bezpodmínečně přiznány obdobnému výrobku pocházejícímu z území všech ostatních smluvních stran nebo tam*

určenému. Toto ustanovení se vztahuje na cla a dávky jakéhokoli druhu ukládané při dovozu nebo vývozu nebo v souvislosti s dovozem nebo vývozem, jakož i ukládané při mezinárodních převodech plateb za dovozy nebo vývozy, na způsob vybírání těchto cel a dávek, na všechna pravidla a formality spojené s dovozy nebo vývozy¹⁰.....“

V souvislosti s doložkou nejvyšších výhod je zapotřebí zmínit jeden významný aspekt. Pro posuzování poskytnutých výhod jsou brány v potaz pouze subjekty, které jsou samostatnými celními územími. Z toho důvodu například výhody, které si mezi sebou poskytnou státy v rámci zóny volného obchodu nebo státy celní unie, nemají dopad na vztahy s ostatními členskými státy Všeobecné dohody o clech a obchodu.

Vedle Všeobecné doložky nejvyšších výhod je v GATT 1947 další velmi důležitý instrument a to tzv. režim národního zacházení. Režim národního zacházení znamená, že zboží dovážené z nějaké třetí země bude vždycky podrobeno stejným daňovým právním předpisům, jako výrobky domácí. V praxi tak má být zamezeno možnosti, aby jeden členský stát WTO diskriminoval zboží dovezené z jiného členského státu WTO formou zvýšených vnitřních daní a dávek. Státy WTO se zavázaly, že výrobkům z území kterékoliv smluvní strany dováženým na území jiného smluvního státu se dostane v zásadě stejného zacházení, jako výrobkům domácím v oblasti zákonů, jež ovlivňují prodej, nabízení k prodeji, nákup, distribuci, dopravu, či jejich používání na vnitřním trhu.

Nejdůležitější ustanovení Dohody GATT 1994 se dotýkají cel. Smluvní strany se zavázaly, že budou snižovat celní zatížení. Konkrétní snížení cel je upraveno tzv. koncesemi, tedy celními „slevami“ dojednanými mezi smluvními stranami a uplatňovanými v rámci zmíněné doložky nejvyšších výhod na všechny ostatní členy. Významným aspektem v rámci celní politiky je dále omezení smluvních stran ve vztahu k opětovnému zvýšení dříve snížených cel. Tuto změnu přineslo „Uruguayské kolo“ jednání. Jeho výsledkem je formulace, obsažená ve Všeobecné dohodě o clech a obchodu, která stanoví, že pokud byla daná celní položka předmětem jakékoli koncese (tedy předmětem snížení cla), nebude úroveň cel nebo dávek zapsaná v příslušné koncesní listině vyšší, než úroveň platná v okamžiku, kdy byla koncese poprvé do této listiny zapsána.¹¹

¹⁰ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení organizace (WTO), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006 strana 60

Velmi významným ustanovením Dohody je dále ujednání států o společném postupu proti dumpingu. Státy deklarují, že dumping, tedy uvedení zboží jednoho státu na trh druhého státu za ceny nižší než činí normální hodnota, je zavrženíhodný, pokud působí nebo hrozí způsobit podstatnou újmu domácímu výrobnímu odvětví nebo pokud citelně brzdí vybudování domácího výrobního odvětví. Stát, který je postižen dovozem výrobků za dumpingové ceny, je oprávněn zavést na takovéto zboží antidumpingové nebo vyrovnávací clo. Toto clo by mělo být stanoveno ve výši rozdílu mezi skutečnou cenou výrobku a mezi cenou, za kterou je uváděn na trh smluvního státu. Členské země se tedy zavazují nezavádět vyrovnávací clo vyšší, než je tento rozdíl.

Ochranné opatření proti dumpingu není možno současně kumulovat ve smyslu uvalení vyrovnávacího cla a cla antidumpingového. Ochranné opatření není taktéž možné zavést libovolně, kdykoliv se smluvní strana domnívá, že je nějaké zboží dováženo za dumpingovou cenu, nebo že je v zemi původu subvencováno. K ochranným krokům je možno přistoupit pouze tehdy, pokud se prokáže, že dovoz zboží způsobuje nebo hrozí způsobit újmu nebo zbrzdí vývoj domácího výrobního odvětví. Je třeba zjišťovat, zda u dovážených výrobků dumping existuje a zda skutečně hrozí způsobit vážnou újmu domácímu výrobnímu odvětví, případně zda ji způsobuje. Zmíněná pravidla jsou obsažena v dohodě o provádění článku VI. GATT 1994.

Dohoda GATT dále obsahuje závazek smluvních států na všeobecné odstranění množstevních omezení, která jsou vedle dumpingu další významnou překážkou vzájemných obchodních vztahů. Státy se zavazují, že odstraní zákazy nebo jiná omezení než cla, daně a jiné dávky, která jsou prováděna kvótami, dovozními nebo vývozními licencemi v oblasti dovozu, vývozu či prodeje zboží ve vzájemných obchodních vztazích. Z tohoto závazku existují výjimky, vztahující se na množstevní omezení uplatňovaná při vývozu nebo dovozu zavedená například za účelem zamezení, či odstranění kritického nedostatku potravin nebo jiných výrobků nezbytných pro vyvázející smluvní stranu nebo za účelem ochrany platební bilance, tak jak to specifikuje článek XII. Dohody. Pokud jsou množstevní omezení aplikována, pak je zapotřebí oznámit v případě ochranných opatření při dovozu celkové množství nebo úhrnnou hodnotu výrobku, které bude povoleno dovážet během určitého budoucího časového období. Oznamovací povinnost platí také v případě změn povoleného množství. Zavedená množstevní omezení se státy zavázaly zavádět jen v nezbytném rozsahu, aby co nejméně narušila obvyklé obchodní vztahy. Členský stát by měl při zavádění množstevních omezení při dovozu brát na zřetel dosavadní míru dovozů za

určité předchozí reprezentativní období a neměl by dovozy omezit pod tuto mez. Zaváděná ochranná opatření v podobě kvantitativních restrikcí by měla být podle Dohody uplatňována nediskriminačním způsobem, jak to stanoví článek XIII dohody GATT. Ustanovení má zamezit jednostranným krokům, které by narušily vzájemné obchodní vztahy dvou smluvních stran. Ochranné opatření, pokud je zavedeno, bude uplatňováno nediskriminačním způsobem tak, aby nebylo namířeno jen vůči jedné zemi původu či určení. Smluvní strany Dohody se zavazují, že budou uplatňovat množstevní omezení na dovoz nebo vývoz na území jiné smluvní strany tak, aby byla tato omezení rozdělena způsobem a v poměru, který odpovídá normálnímu objemu dovozů, či vývozů – tedy množství, se kterým je obchodováno za okolností, kdy se ochranná množstevní omezení neuplatňují. Dohoda rovněž předpokládá vzájemné konzultace stran v průběhu provádění ochranných opatření a vzájemnou informovanost.

Důležitou součástí Všeobecné dohody o clech a obchodu je dále ustanovení o subvencích. Těm se věnuje rámcově článek XVI Dohody. Subvence jsou považovány za jev méně škodlivý než zmíněný dumping. Článek XVI stanoví, že pokud některá ze smluvních stran poskytuje nebo udržuje v platnosti jakoukoli subvenci jež způsobuje přímo nebo nepřímo zvýšení vývozu určitého výrobků, případně snížení dovozu výrobku z ostatních zemí, pak má povinnost tuto skutečnost písemně oznámit smluvním stranám Dohody. Současně musí v oznámení uvést povahu a rozsah uskutečňovaných subvencí, vliv subvencí na dovoz a vývoz dotčeného výrobku spolu s důvody uplatňování subvenční politiky. Smluvní strany mají možnost iniciovat jednání se stranou uplatňující subvence tehdy, pokud tato opatření způsobují smluvním stranám újmu, či zde existuje hrozba vzniku vážné újmy. Dohoda GATT obsahuje ve vztahu k subvencím obecně formulovaný konsensus smluvních stran, týkající se nutnosti usilovat o vystříhání se subvencí na vývoz základních výrobků. Pokud už takovouto subvenci na vývoz základního výrobku některá ze stran poskytne, pak by to mělo být učiněno způsobem nesměřujícím k získání většího podílu na světovém vývozu daného výrobku, než by byl její přiměřený podíl ve vztahu k podílům ostatních smluvních stran v oblasti obchodu s dotčeným výrobkem.

Vedle konkrétních ustanovení směřujících k liberalizaci obchodu cestou odstranění překážek obsahuje Všeobecná dohoda o clech a obchodu také část věnující se všeobecným výjimkám. Na ty se nevztahují obecné zákazy překážek obchodu. Všeobecné výjimky se týkají možnosti omezení obchodu z důvodu ochrany veřejné mravnosti, ochrany života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin, omezení týkající se

dovozu nebo vývozu zlata, či stříbra, dále opatření nutná k zajištění zákonů a jiných předpisů týkajících se celního zákonodárství, provádění monopolů, ochrany patentů, ochranných známek a autorských práv včetně zabránění klamavých praktik. Do všeobecných výjimek dále spadá možnost ochrany národních památek umělecké, historické nebo archeologické hodnoty, zachování vyčerpitelných přírodních zdrojů a podobně.

Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994 je doplněna oproti předchozí úpravě ujednáními v dílčích oblastech, jako je zemědělství, obchod textilem, či dohodou o technických překážkách obchodu, jež se věnuje mechanismu technických norem dopadajících například na výrobek samotný, či podmínky jeho označení, obalu apod.¹² Zde je jasná snaha smluvních stran dosáhnout shody v rámci technických norem tak, aby tyto normy nepůsobily jako obchodní bariéra. Dohoda o technických překážkách obchodu ukládá členským stranám povinnost přistupovat k dováženému výrobku pokud jde o uplatňování technických požadavků stejně, jako k výrobku domácímu. Smluvní strany se zavázaly, že nebudou používat technických norem k tomu, aby bránily vstupu cizích výrobků na domácí trhy. Důležitý je také závazek stran ve vztahu k mezinárodním technickým normám – pokud takovéto normy pro danou oblast existují, pak se strany zavazují je přijmout za základ při vytváření svých vlastních technických předpisů, což směřuje k unifikaci a tím i k odstranění překážek.

Výše zmíněná oblast zemědělství je upravena směrem k liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty a k postupnému odstranění státních ochranných opatření a podpor.

Pro úplnost je třeba ještě uvést, že nedílnou důležitou součástí systému práva WTO je dále Všeobecná dohoda o obchodu se službami (GATS) a Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).

Kdybychom odhlédli od právních formulací a pokusili se problematiku regulace dovozu ze strany WTO popsat zjednodušeně laicky, vypadalo by to takto:

- Pokud by chtěla EU zvýšit clo uvalené na dovoz určitého výrobku, může tak učinit jen za určitých podmínek.
- Pokud by chtěla EU dovoz určitého výrobku zcela zakázat, může tak učinit jen za určitých podmínek.

¹² Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006 strana 61

- Pokud by chtěla EU dovoz určitého výrobku omezit množstevní kvótou, může tak učinit jen za určitých podmínek
- Pokud by chtěla EU dovoz určitého výrobku omezit splněním administrativních překážek, může tak učinit jen za určitých podmínek
- Pokud by chtěla EU dovoz určitého výrobku omezit z důvodu ochrany spotřebitele nebo životního prostředí, může tak učinit je za určitých podmínek

V současnosti lze činnost WTO sledovat jednak v rovině její běžné činnosti a jednak v rovině probíhajících multilaterálních jednání o další liberalizaci obchodu (zahájeny v r. 2001 v katarském Doha)¹³.

4. Právo EU ve vztahu k dovozu zboží

4.1 Společná obchodní politika EU

Vnější obchodní vztahy EU nacházejí své vyjádření v její společné obchodní politice. Ta je jednou z původních společných politik vůbec. Jejím základem je celní unie, resp. fakt, že Evropská unie je celní unií.

Obrázek č. 2 - členské země EU

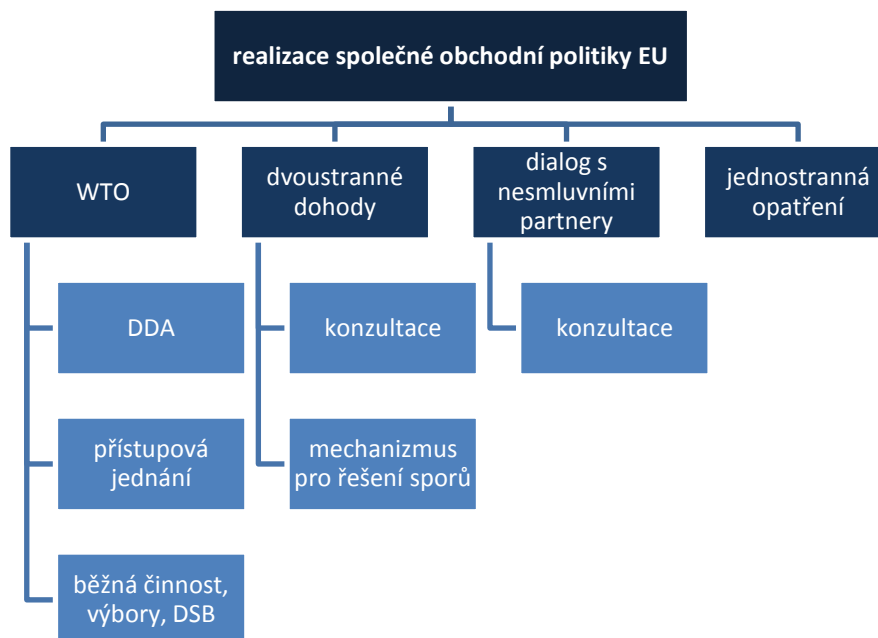
Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropska_unie

Každá celní unie má svůj vnitřní a vnější aspekt. Uvnitř znamená odstranění překážek pohybu zboží případně služeb mezi členskými státy, navenek znamená jednotnou celní politiku vůči třetím státům, neboť obchodní vztahy jednotlivých členských států musí

¹³ tzv. DDA – z anglického názvu Doha Development Agenda - rozvojový program z Doha

podléhat jednotnému režimu. Z hlediska teritoriálního se celní unie EU nekryje s územím členských států EU¹⁴. Zatímco některé části území členských států jsou z celní unie vyňaty (Grónsko a Faerské ostrovy jakožto autonomní území Dánska, francouzské zámořské departmenty, španělská území v Africe, německý ostrov Helgoland), spadá do ní navíc i nečlenský stát Turecko (celní unie s EU) a Monako a San Marino jakožto ministáty původně spojené s Francií a Itálií celní a měnovou unií. Celní unie zahrnuje i prostory, kde podle mezinárodního práva vykonávají státy svou jurisdikci (teritoriální vody a vzdušný prostor). Státy Evropské sdružení volného obchodu (Norsko, Island, Švýcarsko, Lichtenštejnsko) součástí celní unie nejsou.

Obrázek č. 3 – grafické znázornění realizace společné obchodní politiky EU

Základní cíl obchodní politiky EU lze s určitou mírou zjednodušení vymezit jako kontrolu kvantity dovozu a maximalizaci kvantity vývozu za dodržení shodných podmínek pro všechny subjekty podnikající na území EU. Realizace probíhá v rámci mezinárodních závazků, zejména těch, které byly přijaty v rámci WTO.

¹⁴ Přesné vymezení celního prostoru je právně zakotveno v celním kodexu EU - nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (Úř. věst. L 302 ze dne 19.10.1992)

Fungování celní unie předpokládá dodržování jednotných pravidel všemi jejími členy (jak vyplývá také z práva WTO). Proto společná obchodní politika, na rozdíl od ostatních společných politik (kromě měnové) je ve výlučné pravomoci Evropské unie. Členské státy jsou tak zcela podřízeny EU. Obsah společné obchodní spočívá:

- V úpravě celních sazeb
- V uzavírání celních a obchodních dohod
- Ve sjednocování liberalizačních opatření
- Ve vývozní politice
- V provádění obchodních ochranných opatření

4.2 Smluvní a autonomní nástroje společné obchodní politiky EU

4.2.1 Obecné rozdělení nástrojů

Nástroje společné obchodní politiky lze dělit z různých pohledů. Z pohledu ekonomicko-administrativního působení lze dělit na nástroje:

- **tarifní** (cla a dávky s rovnocenným účinkem), kdy je obchod omezen ekonomicky, nikoli však administrativně
- **kvantitativní** (kvóty a opatření s rovnocenným účinkem), kdy je obchod omezen administrativně.

Pokud je kladen důraz na formu, v níž je nástroj obchodní politiky obsažen, lze tyto nástroje dělit na:

- **mezinárodní smlouvy** dvoustranné či mnohostranné uváděné také jako *smluvní nástroje*
- **komunitární akty** uváděné také jako *autonomní nástroje*¹⁵

Nástroje obchodní politiky je možné dělit také na:

- **zjevné překážky**, kam patří cla a kvóty
- **skryté překážky**, kam patří další prostředky typu sanitárních a fyto-sanitárních opatření, technické požadavky na výrobky atd.

V další části se práce bude zabývat nástroji v členění sledujícím povahu EU jako celní unie. Nejprve tedy bude pojednáno o clech, dále o úpravě aplikování kvót, o působení těchto nástrojů obecně v oblasti dovozu a o ochranných opatřeních včetně reakce na dumping a subvence.

¹⁵ Pojem autonomní není zcela přesný, protože jak nástroje smluvní, tak nástroje autonomní musí respektovat mezinárodní závazky EU, zejména vyplývající z práva WTO

4.2.2 Autonomní nástroje společné obchodní politiky

CLA

Vlastní celní politika EU je naplněna v rovině autonomních nástrojů dvěma základními, navzájem se doplňujícími právními předpisy EU:

- Nařízení Rady č. 2913/1992¹⁶, kterým se vydává celní kodex Společenství (**celní zákoník**)
- Nařízení Rady č. 2658/1987¹⁷ o sazební a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku (**společný celní sazebník**)

Základní normy jsou doplněny dalšími, jako je **Nařízení Rady o systému Společenství pro osvobození od cla**, stanovícím případy, kdy je zboží propuštěné do celního režimu volného oběhu osvobozeno od dovozního cla. Pro oblast systému všeobecných preferencí je platné pro další období Nařízení Rady č. 1719/2005 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí.

Celní zákoník je norma, která vznikla až následně po celním sazebníku. Cílem bylo sjednocení do té doby roztržitých evropských a národních předpisů a jednotné definování pojmů. V platnost vstoupil 1.1.1994. Pro provádění celního zákoníku bylo vydáno **Nařízení Komise č. 2454/1993**¹⁸ obsahující ustanovení k provádění celního zákoníku.

Společný celní sazebník představuje jeden ze základních prvků nutných pro fungování celní unie. Uplatňuje se jak při realizaci autonomní, tak při realizaci smluvní obchodní politiky. Celní sazebník obsahuje jednak část nomenklaturní (kombinovanou nomenklaturu zboží), jednak část sazební (cla smluvní, autonomní). Společný celní sazebník není neměnným dokumentem. Každý rok je revidován a doplňován. Připouští odchylky od stanovených celních sazeb směrem nahoru (v případě přijetí ochranného opatření) nebo směrem dolů (v případě existence preferenčního režimu, který je uplatněn vůči rozvojovým státům).

Postup při celním řízení lze zjednodušeně popsat takto:

¹⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, Úř. věst. L 302 ze dne 19.10.1992

¹⁷ Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, Úř. věst. L 256, 7.9.1987, s. 1—675

¹⁸ Nařízení Komise (EHS) č. 2454/93 ze dne 2. července 1993, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství, Úř. věst. L 253, 11.10.1993, s. 1—766

- zařazení zboží pod některou podpoložku celního sazebníku
- výpočet celní hodnoty
- stanovení původu zboží
- vyměření cla

Celní hodnota – stanovení hodnoty zboží má zásadní význam pro správné vyměření cel ad valorem. Pravidla jsou obsažena v člancích 28 až 37 celního kodexu. Jsou zde převzata již zmíněná pravidla Dohody o implementaci článku VII GATT 1994. Vychází se především z hodnoty, za kterou bylo zboží prodáváno na vývoz do EU. Pokud nelze celní hodnotu dováženého zboží určit metodou převodu pořizovací hodnoty, aplikují se náhradní metody celního oceňování – například metoda podle dovozu stejného zboží, nebo podobného zboží.

Původ zboží – celním kodexem je rozlišován preferenční a nepreferenční původ zboží a to zejména pro účely aplikování zvýhodněných celních sazeb pro zboží pocházející z preferovaných zemí. Otázka původu zboží je důležitá pro správné aplikování obchodně politických opatření.

Cl a výjimky – celní sazebník obsahuje cla pro jednotlivé položky. Využívána jsou především cla valorická (hodnotová). Dále jsou použita i cla specifická, kombinovaná (kombinace valorických a specifických), smíšená (alternativní povinnost se stanovením minima nebo maxima) a pohyblivá (clo je závislé na ceně). Z hlediska vazeb lze cla členit na:

- **smluvní**, vyplývající ze závazků v rámci GATT. Dopadají na dovozy ze země, které je poskytována doložka nejvyšších výhod. Základem je listina koncesí a závazků, která je součástí Marrákešského protokolu GATT 1994 přijatého v rámci Uruguayského kola.

- **autonomní**, stanovená mimo tento režim

Podle Rozehnalové 2006 existují ze stanoveného systému tři hlavní možné výjimky:

„- vyloučení cel na dovoz ze zemí, s nimiž EU uzavřela dohodu o zóně volného obchodu nebo celní unii

- vyloučení cel na dovoz ze zemí ACP v rámci dohody z Cotonu

- vyloučení či eliminace cel na dovoz zboží z rozvojových zemí v rámci zacházení krytého všeobecným systémem preferencí (GSP)“¹⁹

O celních sazbách a cle bude podrobněji pojednáno v kapitole č. 5.

¹⁹ Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006 strana 137

Zvláštní celní režimy, celní suspenze a kvóty

Při dovozu zboží do EU nemusí být využíván pouze celní režim volného oběhu, kdy po absolvování celní procedury jsou vybrány dovozní poplatky a zboží je uvolněno k běžnému užívání na trhu EU. K podpoře hospodářských aktivit na území Společenství slouží tzv. celní režimy s hospodářskými účinky. Tyto režimy jsou alternativou k základnímu dovoznímu celnímu režimu, kterým je volný oběh. Zpravidla se použijí tehdy, pokud z jejich provádění vyplývají držitelům režimu hospodářské výhody spočívající v oblasti platby cla, daní a poplatků souvisejících dovozem zboží. Ve smyslu ustanovení článku 84 Nařízení Rady č. 2913/92²⁰, kterým se vydává celní kodex Společenství lze při dovozu využít následující režimy s hospodářskými účinky:

- Uskladňování v celním skladu
- Aktivní zušlechťovací styk (podmíněný systém nebo systém navracení)
- Přepřepřování pod celním dohledem
- Dočasné použití

Podstatou režimu uskladňování v celním skladu, aktivního zušlechťovacího styku v podmíněném systému a dočasného použití je nezatěžovat dovážené zboží clem a obchodně – politickými opatřeními, pokud toto zboží bude podrobena příslušným operacím a budou naplněny podmínky těchto režimů dané celními předpisy. Tyto režimy s hospodářskými účinky se ve smyslu celního kodexu současně považují za režimy s podmíněným osvobozením od cla.²¹ Podstatou režimu aktivního zušlechťovacího styku v systému navracení je propuštění dováženého zboží do volného oběhu s možností vrácení dovozního cla v případě, že z tohoto zboží získané zušlechťované výrobky budou vyvezeny zpět mimo celní území Společenství. U režimů s hospodářskými účinky platí zásada, že do těchto režimů lze zboží propustit jen na základě zvláštního povolení celních orgánů.

Systém autonomního dočasného pozastavení (suspenze) všeobecných cel a autonomních celních kvót je opatřením napomáhajícím ke zvyšování konkurenceschopnosti unijního průmyslu. Jde o mechanismus zvýhodněného celního režimu, který umožňuje firmám z členských států EU podávat žádosti o autonomní snížení celních sazeb či stanovení

²⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství Úř. věst. L 302 ze dne 19.10.1992

²¹ Tzn., že importér nemusí ze zboží podmíněně platit dovozní clo

celních kvót, pokud nejsou jimi používané produkty pro vlastní výrobu dostupné v rámci EU. Firmy předkládají žádosti prostřednictvím orgánů státní správy v dané členské zemi. (v ČR prostřednictvím MPO a Generálního ředitelství cel) Pravidla pro předkládání a posuzování žádostí jsou stanovena ve Sdělení Komise o autonomních suspenzích celních sazeb a o kvótách – publikováno v Úředním věstníku EU č. 128/2 dne 25.4.1998. Členské státy předkládají žádosti firm Evropské Komise dvakrát ročně, a to nejpozději 15. března pro období platnosti suspenze či kvóty od 1. ledna následujícího roku a 15. září pro období platnosti od 1. července následujícího roku. O snížení celní sazby či stanovení celní kvóty mohou žádat pouze firmy, které dovážený výrobek používají jako surovinu, polotovar nebo komponent pro vlastní výrobu. Konečné výrobky mohou být do tohoto systému začleněny pouze ve výjimečných případech. Roční hodnota nevybraného cla musí u každé žádosti (každého jednotlivého zboží, o které je žádáno) činit minimálně 20.000 EUR. Celních suspenzí a kvót může využívat kterákoliv firma v EU bez ohledu na skutečnost, že příslušná celní suspenze či kvóta byla otevřena na základě žádosti jiné firmy. Pokud je žádost schválena, je celní sazba na dané zboží ve většině případů snížena na 0 % s dobou platnosti 5 let a možností prodloužení. Stěžejním aktuálním předpisem v této oblasti je nařízení Rady (EU) č. 12/2010²² – autonomní celní suspenze platné od 1.1.2010 a nařízení Rady (EU) č. 7/2010²³ – autonomní celní kvóty platné od 1.1.2010.

Všeobecný systém preferencí – General System of Preference (GSP)

Tento systém lze obecně vymezit jako preferenční systém využívaný rozvinutými státy vůči státům rozvojovým. Není nástrojem užívaným pouze EU, je praktikován také USA, Japonskem, Kanadou, Austrálií, Norskem, Novým Zélandem a Švýcarskem²⁴. Režim GSP je EU užíván již od roku 1971, systém spočívá v udělení preferenčního režimu dovozům určitých zbožových komodit z rozvojových zemí. (Nejcitlivější komodita – zemědělské výrobky – jsou však EU pravidelně z režimu GSP vylučovány). Cílem GSP

²² Nařízení Rady (EU) č. 12/2010 ze dne 22. prosince 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/96 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro určité průmyslové výrobky, zemědělské produkty a produkty rybolovu, Úř. věst. L 4, 8.1.2010, s. 1–84

²³ Nařízení Rady (EU) č. 7/2010 ze dne 22. prosince 2009 o otevření a způsobu správy autonomních celních kvót Unie pro některé zemědělské produkty a průmyslové výrobky a o zrušení nařízení (ES) č. 2505/96, Úř. věst. L 3, 7.1.2010, s. 1–6

²⁴ Podle Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006 strana 138

je v základní ekonomické rovině zjednodušit a harmonizovat přístup rozvojových států na trhu EU. Systém rozlišuje čtyři třídy výrobků, u nichž jsou následně poskytovány preferenční sazby: velmi citlivý, citlivý, méně citlivý a necitlivý. Postupně byly do systému GSP přidány i další agendy využívající ekonomické nástroje k dosažení cílů v oblasti demokracie a svobody, ochrany životního prostředí. Pro roky 2006 - 2015 vydala Evropská Komise závaznou představu realizace GSP pro budoucích deset let. Na základě sdělení Komise bylo pak vydáno nařízení provádějící systém – Nařízení Rady č. 980/2005²⁵ o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. Nařízení stanoví

- obecný režim
- zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných
- zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země

DOVOZNÍ KVÓTY A ADMINISTRACE KVÓT

Kvóty neboli množství omezení dovozu zboží byly v mezinárodním obchodu na základě práva WTO výrazně potlačeny. Nicméně stále ještě nedošlo k jejich úplnému odstranění. V mezinárodním obchodě existují jednak v rámci režimu vůči státům WTO (jako výjimka dovolená normami WTO), jednak i mimo státy WTO. Základem právní úpravy stanovujícím pravidla pro fungování a administraci dovozních množství kvót je Nařízení Rady č. 717/2008²⁶ o stanovení postupu Společenství při správě množství kvót. Dopadá na případy, kdy EU stanovila na určitou vymezenou dobu kvóty na dovoz (nebo vývoz) jak na komunitárním základě, tak tam, kde jde o omezení založené smluvně. Nařízení nedopadá na vybrané zemědělské produkty a textilní výrobky. Nařízení obsahuje jednak procesní pravidla, jednak pravidla o metodách rozdělení kvóty. Kvóty jsou přidělovány žadatelům co možná nejrychleji po jejich otevření. Podle článku 2 Nařízení mohou být kvóty spravovány jednou z následujících metod nebo jejich kombinací:

- metoda založená na tradičních obchodních tocích
- metoda založená na pořadí podaných žádostí

²⁵ nařízení Rady (ES) č. 980/2005 ze dne 27. června 2005 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí (Úř. věst. L 169 ze dne 30.6.2005)

²⁶ nařízení Rady (ES) č. 717/2008 ze dne 17. července 2008 o stanovení postupu Společenství při správě množství kvót (Úř. věst. L 198 ze dne 26.7.2008)

- metoda přidělování kvót v poměru k požadovanému množství v době podání žádosti

Povolení k dovozu – licence – mají být podle článku 15 nařízení vydávány v případě metody založené na pořadí podaných žádostí ihned, v ostatních případech nejpozději do deseti dnů.

V současné době uplatňuje EU množstevní omezení dovozu (dovozní kvótu) jen v několika zcela výjimečných případech. Konkrétně při dovozu oceli, kdy bylo mezi EU a Ruskem a EU a Kazachstánem smluvně pro rok 2010 dojednáno omezení dovozu oceli do EU v maximálním rozsahu 3,2 miliónů tun z Ruska²⁷ a 0,2 miliónů tun z Kazachstánu.²⁸ Dále je množstevní kvóta aplikována při dovozu textilu z Běloruska a ze Severní Koreje.²⁹ Žádná jiná obchodní komodita není v současné době při dovozu do EU množstevně omezena, tzn. lze dovést jakékoliv množství.

OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍ SE DOVOZU

Společná pravidla dovozu

Společná pravidla dovozu do zemí EU respektují na jedné straně zásadu volného, neomezeného dovozu zboží ze třetích zemí, na druhé straně obsahují společné zásady uplatňující se tam, kde je nutné chránit zájmy EU či subjektů ze zemí EU. Společná pravidla dovozu lze členit na obecná, časově neomezená pravidla, dále na pravidla přechodná, časově omezená, a na zvláštní úpravu týkající se dovozu textilu.³⁰

Obecná, časově neomezená úprava dopadá na všechny komodity bez rozlišení, rozlišovacím kritériem je pouze typ ekonomiky státu, ze kterého je výrobek do EU importován. Jde o Nařízení Rady (ES) č. 260/2009³¹ o společných pravidlech dovozu a

²⁷ Nařízení Komise (ES) č. 1093/2009 ze dne 13. listopadu 2009, kterým se mění příloha V Nařízení Rady (ES) č. 1342/2007, pokud jde o množstevní limity některých výrobků z oceli z Ruské federace, OJ L 299 ze dne 14.11.2009

²⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1340/2008 ze dne 8. prosince 2008 o obchodu s některými výrobky z oceli mezi Evropským společenstvím a Republikou Kazachstán, OJ L 348/1 ze dne 24.12.2008.

²⁹ Pro rok 2011 na základě Nařízení komise (EU) č. 1159/2010 ze dne 9. prosince 2010, kterým se stanoví pravidla pro správu a rozdělování textilních kvót stanovených pro rok 2011 podle Nařízení Rady (ES) č. 517/94, OJ L 326/25 ze dne 10.12.2010

³⁰ Podle Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006 strana 143

³¹ Nařízení Rady (ES) č. 260/2009 ze dne 26. února 2009 o společných pravidlech dovozu (kodifikované znění), Úř. věst. L 84, 31.3.2009, s. 1—17

dále o Nařízení Rady (ES) č. 625/2009³² o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí. Toto druhé nařízení se uplatňuje pro dovozy ze zemí s netržní (centrálně řízenou) ekonomikou. (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Severní Korea, Rusko, Tádžikistán, Turkmenistán, Uzbekistán a Vietnam). Předmětem úpravy je situace, kdy dovozy určitého výrobku způsobují nebo hrozí způsobit vážnou újmu dotčeným výrobcům v EU. Podle článku 16 Nařízení Rady (ES) č. 260/2009 pokud je produkt dovážen do Společenství v natolik zvýšeném množství, nebo za takových podmínek, že tím hrozí vážná újma, může Komise na ochranu zájmu Společenství změnit pravidla pro dovoz dotyčného produktu tak, že smí být propuštěn do volného oběhu pouze po předložení dovozního povolení. Jedná se o tzv. safeguard, kdy cílem je ochránit výrobní odvětví, aby mohlo provést potřebné změny a vyrovnat se s konkurencí. Podrobněji bude o této problematice pojednáno v kapitole 5.

Přechodnou, časově omezenou právní úpravou regulující dovoz je úprava obsažená v Nařízení Rady (ES) č. 427/2003³³ o přechodném ochranném mechanismu pro určité dovážené produkty pocházející z Čínské lidové republiky. Zvláštní režim vůči Číně má své opodstatnění v Protokolu o přistoupení Čínské lidové republiky ke Světové obchodní organizaci, který umožňuje zavést opatření proti dovozům z Číny. Podle článku 24 předmětného nařízení končí použitelnost jakýchkoliv opatření uložených podle tohoto nařízení dnem 11.12.2013. Nařízení se nevztahuje na ocel a textil. Z hlediska opatření může dojít k přijetí prozatímních ochranných opatření na dobu nepřesahující 200 dnů (např. cla nebo množstevní omezení) nebo konečného opatření (nejdéle na 4 roky). Mají-li tato opatření podobu cel, vybírají se nezávisle na ostatních clech či poplatcích.

Zvláštní společnou úpravu regulace dovozu vůči zemím, které nejsou členy WTO a vůči Číně má dovoz textilu, oděvů a textilních výrobků. Jde o Nařízení Rady č. 3030/1993, které bylo následně doplněno řadou dalších nařízení. Obchod s textilem představuje významnou položku v dovozu i vývozu EU. Vysoký stupeň globalizace činí z tohoto odvětví velmi citlivou oblast. Pomocí tohoto nařízení mohou být při regulaci dovozu

³² Nařízení Rady (ES) č. 625/2009 ze dne 7. července 2009 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí (kodifikované znění), Úř. věst. L 185, 17.7.2009, s. 1—15

³³ Nařízení Rady (ES) č. 427/2003 ze dne 3. března 2003 o přechodném ochranném mechanismu pro určité dovážené produkty pocházející z Čínské lidové republiky a o změně nařízení (ES) č. 519/94 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí, Úř. věst. L 65, 8.3.2003, s. 1—11

textilu využívány množstevní limity, dále sledování dovozu v systému dvojí kontroly (tj. vyžadování exportní licence v zemi vývozce, na základě níž je vydána importní licence, přičemž množství není omezeno), sledování dovozu v systému jednoduché kontroly (je vydávána pouze dovozní licence, a to automaticky) nebo omezení dovozu v režimu pasivního zušlechťovacího styku.

Oblasti zvláštní regulace dovozu

Nebezpečné chemikálie – obchod s některými nebezpečnými chemikáliemi je pokryt Nařízením Rady (ES) č. 304/2003³⁴ o vývozu a dovozu nebezpečných chemikálií. Nařízení zavádí sdílenou odpovědnost a spolupráci v mezinárodní přepravě nebezpečných chemikálií s cílem ochrany zdraví člověka a životního prostředí před potenciální újmou.

Zemědělské produkty – mimořádně významnou oblastí zájmu je pro EU oblast podpory a ochrany zemědělství. Volný pohyb zemědělských výrobků v rámci jednotného vnitřního trhu je kompenzován v oblasti vnějších vztahů silnou ochranou před dovozy z třetích zemí (vysoké celní sazby a zemědělské dávky na citlivé zboží) a současně podporou vývozu udělovanou producentům v EU. Zemědělská politika EU je vyjádřena v tzv. společné zemědělské politice a je ovlivňována Dohodou WTO o zemědělství. Pokud jde o dovoz zemědělských produktů z třetích zemí, mohou být uplatněny dovozní licence, dávky na dovozy, které svou výší mají zajistit, aby dovozní ceny nebyly nižší než komunitární, a ochranná opatření přijímaná tam, kde existuje riziko narušení trhu.

Stěžejními předpisy, ze kterých vychází regulace dovozu zemědělských komodit do EU, jsou Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007³⁵, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty (jednotné nařízení o společné organizaci trhů) a dále Nařízení Komise (ES) č. 376/2008³⁶, kterým se stanoví společná pravidla k režimu dovozních a vývozních licencí a osvědčení o

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 304/2003 ze dne 28. ledna 2003 o vývozu a dovozu nebezpečných chemických látek Text s významem pro EHP, Úř. věst. L 63, 6.3.2003, s. 1—26

³⁵ Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nařízení o společné organizaci trhů“), Úř. věst. L 299 ze dne 16.11.2007

³⁶ Nařízení Komise (ES) č. 376/2008 ze dne 23. dubna 2008, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu dovozních a vývozních licencí a osvědčení o stanovení náhrady předem pro zemědělské produkty (kodifikované znění), Úř. věst. L 114 ze dne 26.4.2008

stanovení náhrady předem pro zemědělské produkty. Pro účely této práce je podstatná příloha II část I NK č. 376/2008, ve které je stanoven seznam zemědělských komodit, jejichž dovoz do EU podléhá povinnosti předložit dovozní licenci. Jedná se o:

- Obiloviny (např. batáty, pšenice, ječmen, kukuřice.....)
- Rýže
- Cukr
- Semena odrůd konopí
- Olivový olej a stolní olivy
- Len a konopí
- Vybrané druhy ovoce a zeleniny (česnek, banány, jablka....)
- Hovězí a telecí maso
- Mléko a mléčné výrobky (máslo, podmásí, sýr, mléko...)
- Etanol zemědělského původu

V předmětném Nařízení Komise jsou kromě jiného stanoveny propadné kauce, které importér skládá v souvislosti s vydáním dovozní licence.³⁷ Dále je v nařízení stanovena doba platnosti dovozních licencí a také minimální množství zemědělských komodit, které je od licenční povinnosti při dovozu osvobozeno.³⁸

V právních předpisech Společenství není v současné době zakotveno žádné množství omezení dovozu zemědělských komodit ze třetích zemí. Dovézt tak lze jakékoliv množství kterékoliv zemědělské komodity. Zmiňované dovozní licence plní pouze účel sledování dovozu těchto komodit na trh EU a jedná se tedy jen o administrativní překážku dokovou, spočívající v potřebě obstarat si dovozní licenci. V příloze č. 2 práce je zobrazena dovozní licence AGRIM, vydávaná právě v souvislosti s dovozem shora jmenovaných zemědělských komodit.

Sanitární a fyto-sanitární opatření – týkají se jak vnitřního trhu, tak vnějších ekonomických vztahů. Evropské právo obsahuje řadu směrnic dopadajících svými důsledky na tuto oblast. Standardy dané pro vstup na vnitřní trh determinují i podmínky dovozu. Souvislost s danou oblastí lze uvést u nařízení Evropského parlamentu a Rady

³⁷ Například pokud importér žádá o vydání dovozní licence na pšenici, za každou tunu, kterou chce dovézt, musí složit do depozita 3 EUR. Pokud nedoveze ve sledovaném období veškeré zboží, poměrným způsobem mu kauce propadne. V České republice je vydáváním dovozních licencí a vybíráním těchto kaucí pověřen Státní zemědělský intervenční fond.

³⁸ Například v případě zmiňované pšenice lze dovézt až 5.000 kg bez povinnosti mít dovozní licenci

(ES) č. 178/2002³⁹, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva a zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin.

Obchod s geneticky modifikovanými potravinami a krmivy – přístup EU je v této oblasti hodnocen jako opatrný. Není postaven jen a výlučně na vědeckém hodnocení rizika, ale vychází z principu předběžné opatrnosti. Každý rok se plocha celosvětově osázená plodinami genově upravenými (geneticky mutovanými) rozšiřuje o deset procent. Zejména v Brazílii nebo ve Spojených státech je jí čím dál více, Evropská unie je však vůči GM plodinám nedůvěřivá a zemědělskou půdu jim spíše zmenšuje. V současné době jsou GM plodiny celosvětově pěstovány v ročním průměru na ploše kolem 148 miliónů hektarů. (10 % obdělávané půdy planety). Hlavním argumentem zastánců GMO je potřeba řešit hlad v rozvojových a nejméně rozvinutých zemích a růst celosvětové populace. Vodní zdroje potřebné k zemědělství jsou limitovány, průběžně roste cena energií, obdělávatelná půda je z většiny již obdělávána a negativně se projevují klimatické změny. Princip genetické úpravy plodin spočívá v tom, že jsou vybavovány geny na posílení obrany proti hmyzím škůdcům, nemocem, plevelům, na menší náročnost na závlahu, na zvýšení produkce výživných látek, vyšší hektarový výnos a podobně. Na světovém trhu jsou čtyři GM plodiny – sója, bavlna, kukuřice a canola, podobná řepce. Modifikace pro rýži, proso a čirok (důležité zejména v rozvojových zemích) zatím neexistuje.⁴⁰

Právní rámec pro dovoz, vývoz, produkci, značení a či marketing geneticky modifikovaných potravin a krmiv je v EU široký. Základními nařízeními regulujícími tuto oblast jsou nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003⁴¹ o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003⁴² o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných

³⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, Úř. věst. L 31, 1.2.2002, s. 1—24

⁴⁰ V EU bylo v roce 1998 povoleno pěstovat geneticky modifikovanou kukuřici a v roce 2010 geneticky modifikované brambory. Ostatní GM plodiny zatím v EU pěstovat nelze.

⁴¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, Úř. věst. L 268, 18.10.2003, s. 1—23

⁴² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 ze dne 22. září 2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů a o změně směrnice 2001/18/ES, Úř. věst. L 268, 18.10.2003, s. 24—28

organismů. Nařízení 1829/2003 stanoví především pravidla pro řízení o povolení umístit potraviny či krmiva na trh. Označení výrobku by mělo podat spotřebiteli informaci o tom, jak se liší tento výrobek od konvenčního výrobku a také by mělo obsahovat všechny informace, které jsou důležité z důvodů etických či náboženských. Nařízení 1830/2003 následně zajišťuje, aby byly k dispozici v každém stádiu uvádění potraviny či krmiva s geneticky modifikovaným organismem na trh informace a současně bylo zřetelné i jejich označování.

Výrobky a technická legislativa – legislativa v této oblasti má garantovat uvedení na trh pouze takového výrobku, který je bezpečný životu a zdraví lidí a zvířat, resp. nemá způsobit škody na majetku. Tento požadavek převyšuje nad požadavkem volného přístupu na trh. Rozdílné technické požadavky (rozdílné technické standardy, požadavky na balení, značení, kvalitu) mohou působit jako překážka volného obchodu. Naopak sjednocení požadavků může napomoci otevření trhů. Problematika technické legislativy byla v rámci primárního práva zakotvena v článku 28 smlouvy o ES – zákaz kvantitativních restrikcí a opatření s rovnocenným účinkem. Sladění technické legislativy je jedním ze základních předpokladů fungování jednotného vnitřního trhu. Ve vztahu vůči třetím zemím je právo EU zasazeno do rámce práva WTO, zejména Dohody o technických překážkách obchodu, eventuálně do zvláštních dohod zajišťujících vzájemné uznávání.⁴³

Ochranná opatření proti nekalým obchodním praktikám

Zbývající podstatnou oblastí regulace dovozu ze strany EU je regulace dovozu při použití nedovolených obchodních praktik – tedy dovoz s dumpingovou cenou nebo dovoz s nedovolenou subvencí státu exportu. Za dumping je považována situace mezinárodní cenové diskriminace, kdy je produkt prodáván tímž producentem za rozdílnou cenu v různých zemích. Nařízení Rady (ES) č. 1225/2009⁴⁴ ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství obsahuje možnost přijetí antidumpingových opatření (především antidumpingových cel) v případě, že jsou splněny kumulativní podmínky uvedené

⁴³ problémy tohoto druhu mohou nastat například u elektrických strojů a přístrojů, kde může být rozdíl ve tvaru zásuvek, specifické bezpečnosti předpisy, odlišné napětí a kmitočet sítě a podobně.

⁴⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1225/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství, Úř. věst. L 343 ze dne 22.12.2009

v nařízení - existence dumpingu, tj. situace, kdy cena, za kterou je výrobek prodáván na trhu Společenství, je zjevně nižší než cena stejného nebo podobného výrobku na trhu výrobce, existence závažné újmy, kterou utrpěl v důsledku existence dumpingu průmysl Společenství, příčinná souvislost mezi dumpingem a závažnou újmou, a zájem Společenství na udělení opatření. Náklady udělení nesmí být disproporční ziskům. Dumping je možné realizovat jen ve vztahu k dovozům ze třetích zemí. Intrakomunitární dumping je z gesce nařízení vyloučen. Nařízení obsahuje procesní pravidla mající zajistit objektivní a rychlé přešetření vzniklé situace. Oprávnění přijmout konečné antidumpingové opatření má Rada. Proti opatření se lze odvolat k Evropskému soudnímu dvoru. Podrobněji bude o ochraně před dovozem za dumpingové ceny pojednáno v kapitole 6.

Podpory, resp. subvence zahrnují státní podporu pro výrobu, užití či prodej výrobku. Nařízení Rady (ES) č. 597/2009⁴⁵ o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství, stanoví, že za účelem vyrovnání subvence, která byla přímo či nepřímo poskytnuta na zhotovení, výrobu, vývoz či přepravu výrobku, jehož propuštění do režimu volného oběhu ve Společenství působí újmu, může být uloženo vyrovnávací clo. Nařízení definuje subvence a to subvence napadnutelné a nenapadnutelné. Stejně jako v případě dumpingu i zde musí situace splňovat znaky existence napadnutelné subvence, újmu Společenství, příčinnou souvislost mezi subvencí a újmou a zájem Společenství na uložení opatření. Nařízení obsahuje procesní pravidla zahrnující zahájení řízení, šetření, uložení prozatímního cla, zastavení řízení bez přijetí opatření, závazky, uložení konečného vyrovnávacího cla a přezkum. Podrobněji bude o antisubvenčním řízení pojednáno v kapitole 6.1.

4.2.3 Smluvní nástroje společné obchodní politiky EU

Obchodní vztahy EU k jednotlivým nečlenským zemím jsou značně různorodé. S některými vyspělými zeměmi udržuje EU úzké vztahy nejen hospodářské, ale i politické. Děje se tak zpravidla na základě mnohostranné nebo dvoustranné smlouvy, které patří mezi smluvní nástroje společné obchodní politiky. Některé dvoustranné vztahy si vyžadují zvláštní specifika, např. vztahy mezi EU a USA, Švýcarskem či

⁴⁵ Nařízení Rady (ES) č. 597/2009 ze dne 11. června 2009 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství (kodifikované znění) Úř. věst. L 188, 18.7.2009, s. 93—126

Čínou. Další vztahy EU poskytuje v rámci hospodářské spolupráce a rozvojové pomoci, to se týká skupiny zemí ACP nebo zemí ze Středomoří⁴⁶.

Nejužší hospodářské vztahy udržuje EU se členy Evropského hospodářského prostoru (EHP), jehož členy jsou Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Evropský hospodářský prostor představuje velmi úzkou ekonomickou vazbu těchto tří zemí na jednotný vnitřní trh EU. Tyto země jsou do nich zapojeny prostřednictvím komunitárního práva, jehož podstatná část se vztahuje i na tyto státy s výjimkou zemědělství a rybolovu. Společenství se státy EHP tvoří zónu volného obchodu, kdy jsou uplatňovány tzv. čtyři svobody. Naproti tomu EU netvoří se státy EHP celní unii, tzn., že se vůči nim uplatňují autonomní celní sazby třetích zemí. Nicméně Společenství se dohodlo se státy EHP na neuplatňování některých nástrojů obchodní ochrany, jako jsou antidumpingová cla, ochranná opatření, vyrovnávací cla a další opatření proti nekalým obchodním praktikám. Zvláštní pravidla platí pro obzvláště sledované komodity, jako jsou zemědělské produkty, uhlí, ocel a energie. Zvláštní režim platí i pro produkty rybolovu, kde jsou sledovány zájmy Norska a Islandu, např. jsou zaváděny celní kvóty na dovoz těchto produktů do EU. Island, Lichtenštejnsko a Norsko jsou společně se Švýcarskem členy ESVO (Evropské sdružení volného oběhu). Na rozdíl od těchto tří zemí Švýcarsko odmítlo vstup do EHP a proto mezi ním a EU existují dvoustranné dohody, které se týkají čtyř základních svobod. První skupina dohod se týká volného pohybu osob, dále existují dohody týkající se důchodů, volného pohybu zboží, služeb a vstupu do Schengenského prostoru. Další vnější obchodní vztahy EU byly upraveny v tzv. evropských dohodách, což jsou dohody o přidružení některých evropských zemí. Dohoda o přidružení byla v minulosti podepsána i s Českou republikou a ostatními přistupujícími zeměmi. Po přistoupení Bulharska a Rumunska do EU k datu 1. 1. 2007 je v současné době platná pouze dohoda o přidružení s Chorvatskem.

Pokud jde o Turecko, byla v roce 1963 uzavřena mezi EHS a Tureckem dohoda o přidružení s dodatkovým protokolem z roku 1970. V návaznosti na rozhodnutí č. 1/95 Rady přidružení z prosince 1995 byla v roce 1996 mezi Společenstvím a Tureckem vytvořena celní unie, která se nevztahuje na zemědělské produkty a na uhlí a ocel. Volný pohyb zboží se týká i zboží dovezeného ze třetích států. Turecko respektuje společný celní sazebník EU. Na základě rozhodnutí Výboru pro celní spolupráci jsou sblížovány celní předpisy. Co se týká zemědělských produktů, tak v rámci nařízení

⁴⁶ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 5. vydání, Praha, Linde, 2006, s. 222

Komise (ES) č. 816/2007 ze dne 12. července 2007 o otevření ročních celních kvót na dovoz některého zboží z Turecka vzniklého zpracováním zemědělských produktů, na něž se vztahuje nařízení Rady (ES) č. 3448/93⁴⁷ se stanovily koncese ve formě celních kvót s nulovým clem. Pro dovoz mimo celní kvóty nadále platí stávající obchodní ustanovení. Výhody plynoucí z těchto celních kvót je možné čerpat po předložení průvodního osvědčení A.TR v souladu s rozhodnutím Výboru pro celní spolupráci ES-Turecko č. 1/2006.

Další obchodní vztahy uzavřelo Společenství se skupinou zemí AKT, která představuje rozvojové země Afriky, Karibské oblasti a Pacifiku. Do skupiny zemí AKT nepatří rozvojové země Asie a Latinské Ameriky vyjma části Karibiku. V období let 1975 – 1995 byly uzavřeny Úmluvy z Lomé, které se prioritně zaměřovaly na tři hlavní oblasti spolupráce, tj. obchod, finanční a technická pomoc. Nereciproční obchodní spolupráce i poskytování finanční a technické pomoci byly vázány na aplikaci demokratických principů, dodržování lidských práv, konsolidaci právního řádu a rozvoj politického dialogu. Účelem obchodní spolupráce bylo především podporovat obchod mezi zeměmi AKT a členskými státy EU s ohledem na rozdílnost v úrovni jejich rozvoje, ale také na rozdíly mezi samotnými státy AKT. Loméské úmluvy proto věnovaly zvláštní pozornost nejen zlepšování podmínek pro přístup zboží z AKT na evropské trhy s cílem urychlit růst jejich exportů do EU, ale i dodatečným výhodám obchodu AKT s EU. Dodatečné výhody začaly být zemím AKT poskytovány od roku 1971 na bázi systému GSP, který jim umožňoval vyvážet zboží do EU bezcelně nebo za preferenční sazbu, která se vztahovala na zboží, které muselo být z určité části vyrobeno v dané rozvojové zemi⁴⁸. Na produkty, na něž se nevztahovaly celní preference, poskytovalo ES zemím AKT výhodnější zacházení, než které bylo garantováno členskými zeměmi WTO na bázi klauzule nejvíce preferované země pro stejný produkt. Finanční pomoc byla vzhledem k charakteru AKT základem ekonomických vztahů ES a této skupiny zemí. Tyto prostředky v mnohých případech představovaly nejvyšší, a tím nejdůležitější příjmy do státních rozpočtů zemí AKT. Finanční pomoc se poskytovala jednak z Evropského rozvojového fondu (90% prostředků směřující do AKT) a z Evropské investiční banky (zbytek). V roce 2000 tak byla uzavřena nová dohoda mezi Společenstvím a AKT tzv.

⁴⁷ Úř. věst. L 183, 13.7.2007, s. 5-11

⁴⁸ Podle Cihelková Eva: Vnější ekonomické vztahy, 1. vydání, Praha, Oeconomica, 2003, s.286-287

Dohoda z Cotonou ⁴⁹ vstoupila v platnost v roce 2003. Byla sjednána na dobu 20 let. Tato dohoda ale byla ke dni 31. 12. 2007 ukončena a v současné době je sjednávána nová dohoda se státy skupiny AKT. V současné době se obchodní vztahy řídí dle nařízení Rady (ES) č. 1528/2007 ze dne 20. prosince 2007, o uplatňování režimu stanoveného v dohodách zakládajících hospodářské partnerství nebo vedoucích k jeho založení na produkty pocházející z některých států, které jsou součástí skupiny afrických, karibských a tichomořských států (AKT).

Další dvoustranné dohody o přidružení uzavřelo Společenství se středomořskými státy, tj. Alžírsko, Maroko, Tunisko, Sýrie, Jordánsko, Egypt, Libanon, Izrael a autonomní palestinská území. (Kypr a Malta vstoupily dne 1. 5. 2004 do Společenství). Slabinou těchto dohod je vedle nedostatečné liberalizace obchodu zemědělskými výrobky i nedostatečná liberalizace služeb, u nichž se země odkazují na liberalizaci v rámci WTO, kde jsou závazky velmi omezené. Chybějící výraznější zapojení zemědělství a služeb do liberalizačního procesu z politických i strategických důvodů snižuje možné přínosy z integrace. Tyto dvoustranné dohody jsou v současné době pro uvedené středomořské státy velmi výhodné. S jednotlivými státy jsou podepisovány dohody, které umožňují poskytnutí vzájemných dodatečných koncesí pro zpracované zemědělské produkty a uvádějí, že EU a určitý smluvní stát dohody postupně zavedou větší liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty, rybami a produkty rybolovu. Byly zde zavedeny preferenční režimy, které zahrnují sníženou či nulovou sazbu cla a zrušení kvót pro dovoz průmyslových výrobků z těchto zemí do Společenství a zavedení snížených cel na zemědělské produkty. Na určité zemědělské produkty byly zavedeny dovozní preferenční kvóty, na které se po předložení preferenčního důkazu o původu zboží vztahuje nulové či snížené clo. Množství těchto zemědělských produktů je uvedeno v dohodách mezi EU a konkrétní zemí Středomoří v dodatkových protokolech, které jsou nedílnou součástí dvoustranných dohod.

Další skupinou obchodních vztahů jsou vztahy vůči vyspělým a silným ekonomikám. Mezi tyto vztahy lze zařadit smlouvy mezi Společenstvím a USA - smluvní spolupráce na základě členství v mezinárodních ekonomických organizacích (WTO, IMF, OECD). Základními dokumenty, o které se opírají současné vzájemné vztahy, mezi EU

⁴⁹ Úř. Věst. L 317, 15.12.2000, s. 3-286, anglická verze. Tato dohoda byla sjednána se 77 státy skupiny AKT. - Dohoda z Cotonou (*Partnership Agreement between the members of the African, Caribbean and Pacific Group of States of the one part, and the European Community and its Member States, of the other part, signed in Cotonou on 23 June 2000*)

a Kanadou je společná politická deklarace o vztazích Kanady a EU a společný akční plán Kanady a EU. Na základě těchto smluv byly mezi Kanadou a EU přijaty sektorové dohody, např. Dohoda o celní spolupráci z roku 1997, která slouží k výměně informací mezi kanadskými a evropskými zástupci celních orgánů. Usnadňuje obchod, zvyšuje schopnost boje proti celním podvodům a posiluje úzké pracovní vztahy, které existují v dané oblasti mezi oběma partnery. Jako poslední příklad bych uvedl krok kanadské vlády osvobodit od dovozních cel strojírenské výrobky, zařízení a další zboží určené v Kanadě k dalšímu zpracování⁵⁰.

Počátkem devadesátých let se upevnil vztah mezi Japonskem a tehdejším ES přijetím „Společného prohlášení o vztazích mezi Evropským společenstvím a Japonskem“. Na základě tohoto dokumentu je postupně realizován „Akční plán pro spolupráci EU a Japonska“. Dále byly uzavřeny sektorové dohody, např. „Dohoda o vzájemném uznávání mezi EU a Japonskem“. Další dohody uzavřela EU s Austrálií a Novým Zélandem. Obecným právním základem pro rozvoj vztahů mezi EU a Austrálií je v současné době „Společné prohlášení o vztazích mezi Austrálií a Evropskou unií“ a mezi EU a Novým Zélandem „Společné prohlášení o vztazích mezi Evropskou unií a Novým Zélandem“. Jde tedy o analogický základ jako v případě dříve uvedených vyspělých zemí, avšak s tím rozdílem, že společné deklarace byly podepsány až koncem devadesátých let. Velmi významným právním nástrojem ve vztazích EU - Austrálie, Nový Zéland jsou sektorové dohody, které hrály důležitou roli již před přijetím Společných deklarací. Současné obchodní a jiné vztahy EU a Austrálie, Nový Zéland jsou založeny i na dohodách uzavřených v rámci WTO, ve kterých se strany zavázaly k aktivní spolupráci vedoucí k další liberalizaci mezinárodního obchodu se zbožím a službami a mezinárodního pohybu investic⁵¹. Jako příklad lze uvést „Dohodu mezi Evropským Společenstvím a Austrálií o obchodu s vínem“. Dohoda stanoví, kdy může být použit původní název vína, sjednocuje technické normy týkající se vývozu a dovozu vína. Obsahuje i názvy všech vín a míst jejich produkce jak v ES, tak v Austrálii. Co se týká Nového Zélandu, existuje „Dohoda mezi Evropským Společenstvím a Novým Zélandem o hygienických normách vztahujících se na obchod se živými zvířaty a živočišnými výrobky“, jejímž účelem bylo přijetí společných norem obchodu se zvířaty

⁵⁰ MPO – Zahraniční obchod, Společná obchodní politika EU, Obchodní vztahy se třetími zeměmi, 14.7.2010 [on line]. Dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument73427.html>

⁵¹ Podle Cihelková Eva: Vnější ekonomické vztahy, 1. vydání, Praha, Oeconomica, 2003, s.252

a živočišnými výrobky z důvodu ochrany zdraví spotřebitelů i samotných zvířat. Jsou stanoveny přesně druhy zvířat a komodity zboží.⁵² Dále jsou stanoveny státní orgány, které byly pověřeny vydávat veterinární osvědčení, certifikáty o původu, jakosti.

EU uzavřela kooperační dohody se všemi latinskoamerickými zeměmi, s výjimkou Kuby, a to buď jednotlivě, či s příslušnými regionálními uskupeními. První dohoda byla podepsána v roce 1992 s Brazílií, následovaly dohody s Andským společenstvím národů (Bolívie, Ekvádor, Chile, Kolumbie a Peru) a se středoamerickými státy v roce 1993. V roce 1996 byly uzavřeny dohody se skupinou MERCOSUR (Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay) a s Chile. V roce 2000 vznikla první asociační dohoda s Mexikem, když v rámci této dohody měl být posílen vzájemný politický dialog, urychlena reciproční bilaterální liberalizace a prohloubena ekonomická spolupráce v širokém spektru aktivit. Jedná se o nejdětalnější smlouvu podepsanou mezi EU a latinskoamerickou zemí. Další obchodní dohody uzavřely EU s některými asijskými zeměmi (např. Indie, Srí Lanka, Čína, Bangladéš, Pákistán, Jemen, Macao, Vietnam, Kambodža, Nepál, Laos, Jižní Korea), s bývalými státy Sovětského svazu a Mongolskem, a státy jihovýchodní Evropy (Albánie, Chorvatsko, bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Srbsko).

Aktuální událostí na poli obchodně - smluvních vztahů je pro EU podpis Dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Korejskou republikou, která je z hlediska zahraničního obchodu i v rámci diplomacie jako takové považována za mimořádnou událost. Tento dokument je údajně nejambicióznější obchodní dohodou, jakou kdy EU podepsala, a navíc je první dohodou o volném obchodu s asijskou zemí. Dohoda by měla výrazně přispět k posílení a usnadnění vzájemné obchodní výměny a usnadnit přístup evropských firem na korejský trh. Dohoda bude prozatímne prováděna od července 2011.

V příloze č. 2 je uveden přehled preferenčních dohod uzavřených EU s třetími zeměmi.

5. Import zboží na trh EU

5.1 Objem a struktura obchodu EU

Co se týče obchodu s průmyslovými a zemědělskými výrobky, je EU v současné době největším světovým importérem i exportérem těchto produktů. Mezi deset největších

⁵² Cihelková Eva: Vnější ekonomické vztahy, 1. vydání, Praha, Oeconomica, 2003, s.257

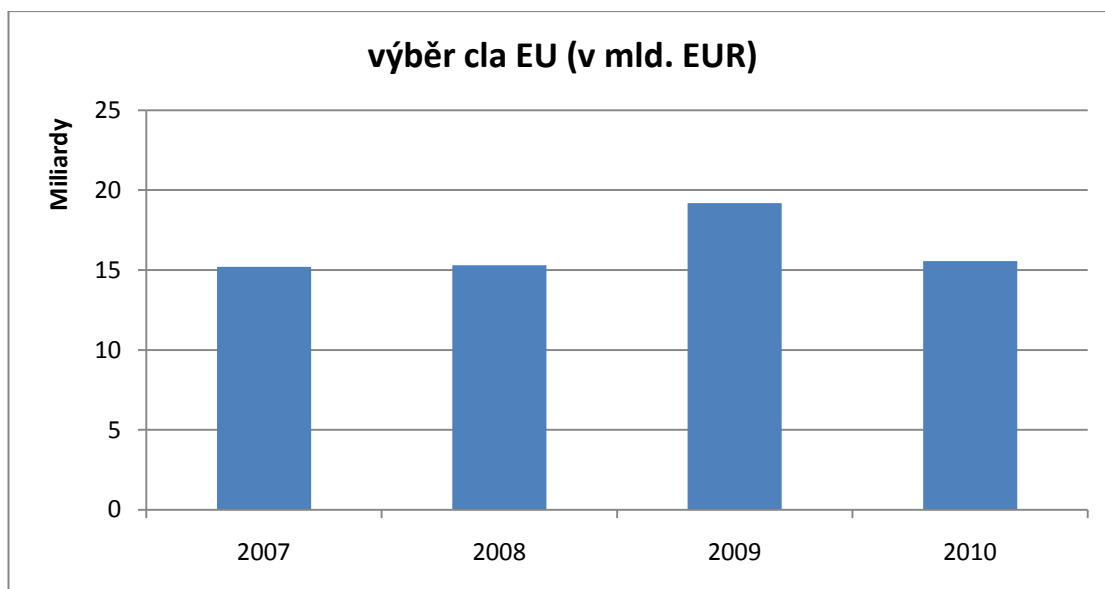
obchodních partnerů EU patří USA, Čína, Rusko, Švýcarsko, Norsko, Japonsko, Turecko, Jižní Korea, Indie a Brazílie. Objem dovozu i vývozu průmyslových a zemědělských produktů do a z EU až na propad spojený s hospodářskou krizí v roce 2009 rok od roku stále roste. Celkový objem dovozu do EU dosahoval podle statistiky WTO v roce 2009 objemu 1.199.807 miliónů EUR. Celkový objem vývozu z EU dosahoval v roce 2009 objemu 1.095.680 miliónů EUR. EU je tak o něco větším světovým dovozcem, než světovým vývozcem. Nejvíce zboží dováží EU z Číny (v roce 2009 dosahoval objem dovozu 214 mld. EUR, což činí 17,9 % objemu veškerého dovozu do EU), dále ze Spojených států amerických (159 mld. EUR, 13,3 %), Ruska (115 mld. EUR, 9,6 %), Švýcarska (73 mld. EUR, 6,1 %) a Norska (68 mld. EUR, 5,7 %). Evropská unie exportuje své průmyslové a zemědělské výrobky nejvíce do Spojených států amerických (v roce 2009 dosahoval objem vývozu 204 mld. EUR, což činí 18,7 % veškerého vývozu z EU), dále do Švýcarska (88 mld. EUR, 8,1 %), do Číny (81 mld. EUR, 7,5 %), Ruska (65 mld. EUR, 6 %) a Turecka (43 mld. EUR, 4 %). Druhým největším světovým importérem po EU jsou Spojené státy americké (v roce 2008 dosahoval objem dovozu do USA hodnoty 2.169 mld. USD, oproti dovozu do EU v hodnotě 2.301 mld. USD), následované Čínou (v roce 2008 dosahoval objem dovozu do Číny hodnoty 1.132 mld. USD). Druhým největším světovým exportérem po EU je Čína (v roce 2008 dosahoval objem vývozu z Číny hodnoty 1.430 mld. USD, oproti vývozu z EU v hodnotě 1.921 mld. USD), následovaná Spojenými státy americkými (v roce 2008 dosahoval objem vývozu z USA hodnoty 1.287 mld. USD). V roce 2009 dosáhl objem veškerého světového dovozu průmyslových a zemědělských výrobků hodnoty 6.942 mld. EUR a Evropská unie se na tomto objemu podílela nejvíce – 17,3 %. Na světovém exportu se Evropská unie v roce 2009 podílela z 16,3 %. Více jak 55 % dovozů do EU pocházelo v roce 2009 z rozvojových zemí, necelá 2 % ze zemí nejméně rozvinutých.⁵³

⁵³ Mezi země nejméně rozvinuté patří Afganistan, Angola, Bangladéš, Burkina Faso, Burundi, Benin, Bhutan, Cape – Verdi, Demokratická republika Kongo, Středoafriická republika, Djibuti, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Guinea – Bissau, Haiti, Kambodža, Komory, Laos, Libérie, Lesoto, Madagaskar, Malí, Mjanmár, Mauretánie, Maledivy, Malawi, Mozambik, Niger, Nepál, Rwanda, Šalamounovy ostrovy, Súdán, Siera Leone, Senegal, Somálsko, Čad, Togo, Timor, Tuvalu, Tanzanie, Uganda, Vanuatu, Samoa, Yemen a Zambie.

5.2 Celní bariéra EU v komparaci s Japonskem a s USA

Celní bariéru EU lze považovat za jednu z nejnižších ve světě. Jako jiné vyspělé státy má i Evropská unie 100 % svých celních sazeb vázaných v listině koncesí právem WTO. To znamená, že všechny její celní sazby podléhají pravidlu, které zakazuje tyto sazby svévolně zvýšit.⁵⁴

Graf č. 1 – výběr cla v EU

Zdroj: Evropská komise, DG Budget

Evropská unie vybírá ročně kolem 15 mld. EUR na cle. S jistým výkyvem v roce 2009 lze konstatovat, že každoroční výběr cla dosahuje stabilně právě této výše. Jednotlivé členské země odvádějí 75 % vybraného cla do rozpočtu EU, zbylých 25 % si ponechávají jako kompenzaci nákladů spojených s jeho výběrem. Nejvíce cla pravidelně vybírají ekonomicky nesilnější země, jako je Německo, Francie a Velká Británie. V České republice se ročně vybírá cla kolem 6 mld. Kč.

Největší bariérou dovozu zboží na trh EU je právě bariéra celní – tedy clo. EU je největším světovým importérem zboží. Dovoz z naprosté většiny zemí je ze strany EU tzv. preferován, tzn. je mu přiznáno nějaké celní zvýhodnění – buď ve formě nižšího cla, nebo ve formě cla úplně nulového. Obchod se zbylými, nepreferovanými zeměmi je ovládán doložkou nejvyšších výhod, když dovoz do EU z těchto zemí naráží na celní tarify koncesované na půdě WTO. V současné době jsou bez preferenční příslušnosti k EU tyto státy: USA, Japonsko, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Jižní Korea,

⁵⁴ Jak bylo pojednáno v kapitole č. 3

Singapur, Hong-Kong a Tchaj – Wan. Tyto země jsou natolik vyspělé, že EU nemá důvod dovoz z těchto zemí jakkoliv zvýhodňovat na úkor druhých, aby tak napomohla v jejich ekonomickém rozvoji. S jinými vyspělými státy – např. Norskem nebo Švýcarskem je EU obchodně svázána těsněji z důvodů geopolitických, proto obchod s nimi preferuje. Existují ale i země, které si preferenční zacházení při dovozu zboží do EU jednoduše řečeno nezasloužily - Severní Korea a Bělorusko.

Pokud bychom se zabývali celními sazbami v EU a zkoumali jejich výšku, museli bychom celní sazby eventuálně porovnávat se sazbami jiných obdobně ekonomicky vyspělých zemí. Mezi čtyři největší světové importéry patří kromě EU ještě USA, Čína a Japonsko. (podle dostupných statistik za rok 2009). EU, USA a Japonsko se k sobě navzájem chovají v režimu doložky nejvyšších výhod, tzn. že si vzájemně neposkytují dovozní preference vyjádřené v ponížení celních sazeb. Do EU se nejvíce dováží paliva, nerostné suroviny, kovy, elektronika, stroje, dopravní prostředky a výrobky chemického průmyslu. Obdobná skladba produktů je dovážena i do USA a Japonska, pouze s rozdílem, že Japonsko ještě intenzivněji dováží paliva a nerostné suroviny a méně dopravní prostředky. Všechny tři země mají takřka 100 % svých celních sazeb vázáno listinami koncesí u WTO. Tzn. že je nemohou svévolně zvýšit.

Vztah EU – USA

Průmyslové zboží dovážené z EU do USA v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 1,1 %, zemědělské zboží čelilo průměrnému váženému clu 2,3 %. Celkem 66 % dováženého průmyslového zboží z EU do USA vyjádřeného v jeho hodnotě (nikoliv počtu kusů) bylo na trh USA propuštěno bez cla. Zemědělských komodit bylo bez cla propuštěno 47 %. Průmyslové zboží dovážené z USA do EU v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 1,4 % (což je vyšší celní zátěž než v případě dovozu z EU do USA), zemědělské zboží čelilo průměrnému váženému clu ve výši 4,8 %, což je rovněž vyšší celní zátěž než v případě dovozu z EU do USA. Celkem 66,5 % dováženého průmyslového zboží z USA do EU bylo na trh EU propuštěno bez cla, zemědělských komodit bylo bez cla propuštěno 51,4 %.

Vztah EU - JAPONSKO

Průmyslové zboží dovážené z EU do Japonska v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 1,2 %. Zemědělské zboží dovážené z EU do Japonska v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 12,8 %, celkem 35,8 % zemědělského zboží bylo na trh Japonska propuštěno bez cla. Průmyslové zboží dovážené z Japonska do EU v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 3,2 %, zemědělské zboží čelilo

průměrnému váženému clu 7,4 %, což je menší celní zátěž, než v případě dovozu zemědělských komodit z EU do Japonska. Celkem 42,3 % průmyslového zboží dovezeného z Japonska do EU bylo na trh EU propuštěno bez cla, zemědělského zboží bylo z Japonska do EU bez cla dovezeno 29 %.

Vztah USA – JAPONSKO

Průmyslové zboží dovážené z USA do Japonska v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu ve výši 0,7 %, zemědělské zboží čelilo průměrnému váženému clu ve výši 10,7 %. Celkem 83,8 % dováženého průmyslového zboží z USA do Japonska bylo na trh Japonska dovezeno bez cla, zemědělských komodit bylo dovezeno bez cla 67 %. Průmyslové zboží dovážené z Japonska do USA v roce 2008 čelilo průměrnému váženému clu 1,1 %, zemědělské zboží čelilo průměrnému váženému clu ve výši 2,9 %. Celkem 63 % průmyslového zboží dovezeného z Japonska do USA bylo na trh USA propuštěno bez cla, zemědělského zboží bylo bez cla dovezeno 32,4 %.

Z porovnání vzájemných vztahů lze dovodit, že dovozní celní sazby u průmyslových výrobků jsou o trochu vyšší v EU, oproti ostatním dvěma zemím, vyšší dovozní celní bariéra na zemědělské produkty je v Japonsku, nejliberálnější zemí ve vzájemném obchodu se jeví USA. Ke stejnému závěru lze dojít, kdybychom neporovnávali pouze vzájemný obchod těchto zemí, ale průměrné vážené clo na veškerý dovoz do dané země. U průmyslových výrobků za rok 2008 Japonsko 1.2 %, USA 1.9 %, EU 2.4 %. U zemědělských výrobků USA 4.1 %, EU 9,8 %, Japonsko 12,5 %.⁵⁵

5.3 Dovoz oceli

Jednou z nejdůležitějších mezinárodně obchodovaných komodit současnosti je ocel a výrobky z ní. Jde o strategickou surovinu, o kterou přirozeně projevuje zvýšený zájem každá vyspělá země. Strategickou se ocel stala především pro své nezastupitelné použití v průmyslové výrobě, ale i ve vojenství. Rovněž EU věnuje oceli zvláštní pozornost a její import sleduje licenčním režimem.

V roce 2009 bylo do EU dovezeno celkem 20,7 miliónů tun oceli v hodnotě 13 mld. euro. Naopak vyvezeno z EU bylo celkem 31,2 miliónů tun oceli v hodnotě 28 mld. euro. Podíl EU na celkovém celosvětovém exportu oceli v roce 2009 byl 14 %. Nejvíce oceli bylo z EU vyvezeno do Turecka, Alžírsku USA, Švýcarska a Indie. Celosvětová

⁵⁵ Doplníme ještě, že podle statistik WTO dostupných na internetových stránkách WTO bylo v Číně v roce 2008 aplikováno na dovážené průmyslové výrobky průměrné vážené clo ve výši 4 %, v Indii 5,8 % a v Brazílii 8,7 %.

produkce oceli dosáhla v roce 2009 objemu 1.2 mld. tun, přitom v samotné EU bylo v roce 2009 vyprodukováno 139 miliónů tun. Největším světovým producentem oceli byla v roce 2009 Čína vyrábějící 568 miliónů tun (46 % světové produkce) na třetím místě v produkci (po druhé EU) bylo Japonsko s 87,5 miliónů tun, následované Ruskem s 60 milióny tun a USA s 58 milióny tun. Výroba oceli se podílí na evropském HDP přibližně 1,4 %. Ocelářský průmysl byl od konce roku 2008 výrazně zasažen ekonomickou krizí. Dříve EU stabilně produkovala kolem 200 miliónů tun oceli ročně, v důsledku snížení poptávky po oceli při hospodářské krize její výroba významně klesla. Zatímco v roce 1970 bylo v ocelářském průmyslu Evropských společenství zaměstnáno kolem 1 milionu pracovníků, v roce 2007 pracovalo přímo v ocelářském průmyslu 370.000 pracovníků. Dovoz oceli do EU mezi lety 2008 a 2009 klesl o 50 %, z objemu 40,2 miliónu tun v roce 2008 na objem 20,7 miliónů tun v roce 2009. Vývoz oceli z EU poklesl mezi roky 2008 a 2009 o 11 % z objemu 35 miliónů tun v roce 2008 na objem 31 miliónů tun v roce 2009. EU se tak v roce 2009 stala čistým vývozcem oceli po mnohaleté opačné bilanci, kdy naopak více oceli dovezla, než vyvezla. Největším exportérem oceli na trh EU bylo v roce 2009 Rusko s 5 milióny tun, což representovalo 24 % celkového exportu do EU. Během roku 2009 došlo k výraznému poklesu exportu oceli do EU z Číny a to z objemu 8 miliónu tun v roce 2008 na 1,7 miliónů tun v roce 2009. Čína se tak stala až čtvrtým největším exportérem oceli do EU, po Rusku, Ukrajině (3,5 mil. tun) a Turecku (2,2 mil. tun). Po Uruguayském kole zredukovala EU většinu celních sazeb na dovoz oceli na hodnotu 0 %. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, s nečleny WTO – Ruskem a Kazachstánem sjednala EU množstevní omezení dovozu oceli (dovozní kvóty) ve výši 3.2 miliónů tun pro rok 2009 z Ruska a 0,2 miliónů tun z Kazachstánu. Systém těchto dovozních kvót přestane platit, jakmile tyto země vstoupí do WTO.

Dovoz vybraných ocelářských výrobků a oceli do EU podléhá tzv. jednoduchému sledování – povinnosti předložit při dovozním celním řízení dovozní licenci. Plošné sledování dovozů ocelářských výrobků do EU před jejich uskutečněním je prováděno na základě Nařízení Komise č. 76/2002 ze dne 17.1.2002 o předchozí kontrole Společenství nad dovozy některých výrobků ze železa a oceli spadajících do oblasti působnosti smluv o ESUO a ES a pocházejících z některých třetích zemí⁵⁶, které bylo následně novelizováno Nařízením Komise č. 1241/2009 ze dne 16.12.2009

⁵⁶ Úř. věst. L 16, 18.1.2002, s. 3—8

o pokračování a aktualizaci oblasti působnosti předchozí kontroly nad dovozem některých výrobků ze železa a oceli pocházejících z některých třetích zemí⁵⁷. Doklad o sledování dovozu se vydává do 5-ti pracovních dnů ode dne, kdy jakýkoliv dovozce se sídlem kdekoliv ve Společenství předloží žádost se všemi stanovenými doklady. Doklad je platný v celé EU, bez ohledu na to, který členský stát jej vydal. Dovození opatření se nevztahuje na výrobky, jejichž čistá váha nepřesahuje 2.500 kg. V České republice je vydáváním těchto dovozních licencí pověřena Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu.

5.4 Dovoz banánů

Snad nejspornějším působením EU v oblasti regulace dovozu zboží je její regulace dovozu banánů, kdy se Evropská unie v období posledních šestnácti let snaží podporovat dovoz banánů zejména z bývalých evropských kolonií a omezuje jejich dovoz z jiných zemí. Z této regulace vznikl vleklý mezinárodně-obchodní spor, který si vysloužil označení – banánová válka. Ve sporu jde o preferování dovozu banánů ze zemí bývalých kolonií Francie, Velké Británie a Portugalska na úkor dovozu banánů především ze zemí Latinské Ameriky. Obchod s banány je v současné době pátým největším obchodem se zemědělskými plodinami, po obilninách, cukru, kávě a kakau. Množství prodávaných banánů neustále roste, za posledních deset let se mezinárodní obchod zdvojnásobil na 12 milionů tun ročně. Právě EU představuje největší trh banánů na světě. (V roce 2008 EU dovezla 4,8 milionu tun banánů v celkové hodnotě 2,9 miliardy eur). Téměř tři čtvrtiny všech banánů zkonsumovaných v členských státech EU pochází z Latinské Ameriky. Dovážejí se především z tzv. dolarových zemí tropické Ameriky, tedy Ekvádoru, Kostariky, Kolumbie a Guatemaly. V EU se banány pěstují na Kypru, v Portugalsku a Řecku. Banány jsou po rýži, pšenici a kukuřici, čtvrtou nejkonsumovanější plodinou na světě. Celkem 80 % exportovaných banánů vyrostlo v Latinské Americe.

Tzv. banánová válka začala po podpisu dohody z Lome v roce 1993. Tato dohoda upřednostňovala v dovozu banánů členy AKP (především Belize, Dominiku, Dominikánskou republiku, Ghanu, Jamajku, Kamerun, Pobřeží slonoviny, Surinam, Svatou Lucii a Svatý Vincenc a Grenadiny) tím, že jim dovolovala prodávat banány na

⁵⁷ Úř. věst. L 332, 17.12.2009, s. 54—59

trhu EU bez cla a bez kvót, které vycházely z nařízení Rady (ES) č. 404/1993⁵⁸ o společném řízení trhu s banány. Zatímco země Latinské Ameriky musely platit celní poplatky a jejich dovoz byl množstevně omezen. Oficiálním důvodem pro toto zvýhodnění byla „nedostatečná kvalita“ jihoamerických banánů a to díky nízkému podílu dužniny a tlusté slupce.

Pod tlakem amerických společností Dole a Chiquita, které byly kapitálově zainteresovány i v zemích Latinské Ameriky, došlo ze strany vlády USA k žalobě dovozních pravidel EU u WTO za neopodstatněné znevýhodnění dovozu ze zemí Latinské Ameriky. V roce 1997 EU tento spor u WTO prohrála a USA v rámci povolené odvetné akce uvalily cla, která ovlivnila importované zboží z EU v celkové výši 191 milionů dolarů. Odvetné clo bylo především zaměřené na luxusní zboží původem z EU (italský sýr, dánská šunka, francouzské kabelky). Spor měl skončit v roce 2001 podpisem dohody, ve které si EU vymínila přechodné období do roku 2006, do kterého umožní svým bývalým koloniím importovat banány bez cel do výše 750 tis. tun za rok na jednu zemi. V lednu 2005 EU rozhodla, že producenti banánů z Jižní Ameriky budou platit clo ve výši 230 eur za tunu. Státy jako Ekvádor, Kolumbie, Kostarika, Guatemala, Honduras, Panama a Nicaragua se však s tímto rozhodnutím nespokojily, jejich cíl byl minimálně 140 euro za tunu. Vysoké clo se nelíbilo především Ekvádoru coby největšímu vývozcovi banánů, který se na světové produkci podílí třiceti procenty. (Kvůli špatnému přístupu na trh Evropské unie tato jihoamerická země údajně ročně ztrácí 200 milionů eur). Začala proto další arbitráž s EU u WTO. V září 2005 bylo clo redukováno na 187 euro za tunu, následně na současných 176 euro za tunu. Od roku 1993 do současnosti proběhlo nebo probíhá v souvislosti s regulací dovozu banánů celkem jedenáct sporů u WTO, všechna dosavadní rozhodnutí WTO vyzněla v neprospěch EU.

V prosinci 2009 EU navrhla, že postupně sníží dovozní clo na banány z Latinské Ameriky ze 176 EUR (4.240 Kč) za 1 tunu na 114 EUR (2.747 Kč) v roce 2017. Odpovědí USA byl souhlas s urovnáním sporů vedených na půdě WTO. Následně byla uzavřena Ženevská dohoda o obchodu s banány mezi Evropskou unií a Brazílií,

⁵⁸ Nařízení Rady (EHS) č. 404/93 ze dne 13. února 1993 o společné organizaci trhu s banány, Úř. věst. L 47, 25.2.1993, s. 1—11

Kolumbií, Kostarikou, Ekvádorem, Guatemalou, Hondurasem, Mexikem, Nikaraguou, Panamou, Peru a Venezuelou a Dohoda o obchodu s banány mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Tyto dohody jsou v současné době ratifikovány.

Snížení cla na dovoz banánů do EU povede k poklesu nákladů dovozců, a tím i ke zlevnění banánů. (V ČR se maloobchodní cena kilogramu banánů pohybuje kolem 30,- Kč, v souvislosti s plánovanou liberalizací obchodu je předpokládán její pokles až o 1,50 Kč). Pokud by se podařilo uzavřít problém dovozu banánů na trh EU, významně by to napomohlo dalšímu jednání o liberalizaci světového obchodu. Právě v regulaci dovozu banánů lze pozorovat až protekcionistické chování EU. Je ale faktem, že snahou EU v tomto sporu zřejmě nebylo jen chránit své vlastní obchodní zájmy v zemích některých svých bývalých kolonií, ale také obecně ochrana nejchudších zemí, jejichž ekonomiky jsou na pěstování banánů založeny. Negativní dopad liberalizace obchodu na nejchudší země Afriky, Karibiku a Tichomoří závislých na obchodu s banány (Belize, Kamerun, Kapverdy, Pobřeží Slonoviny, Dominika, Grenada, Jamajka, Madagaskar, Svatá Lucie, Svatý Vincent a Grenadiny, Somálsko a Sutinám), bude EU řešit finančními kompenzacemi ve výši 200 miliónů dolarů. Ukončení banánového sporu je jedním z předpokladů uzavření takzvaného katarského kola obchodních jednání, která se konají v rámci WTO. Dohodnutá změna režimu dovozu banánů do EU je součástí širší úmluvy, která řeší obchod s tropickým ovocem a dalšími produkty, jako je rum, tabák, cukr, maranta třtinová nebo řezané květiny.

6. Způsob a míra použití nástrojů na ochranu obchodu

6.1 Způsob použití nástrojů na ochranu obchodu ze strany EU

Pokud by se nějaká země rozhodla přiklonit k větší míře ochrany svého domácího trhu, jistě by se to časem projevilo na míře používání nástrojů na ochranu obchodu – tedy v její obraně proti dumpingu, obraně proti napadnutelným subvencím a obraně proti zvýšeným dovozům. Důvodem proč tomu tak je, je fakt, že zejména tyto nástroje nabízejí okamžitou (jakoby legální) možnost vystavět dovozní bariéru. Použití těchto nástrojů je sice limitováno právem WTO⁵⁹, rozpor s mezinárodním právem však může

⁵⁹ Konkrétně Dohodou o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1994 (antidumpingová pravidla WTO), Dohodou WTO o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a Dohodou WTO o ochranných opatřeních - jak bylo pojednáno v kapitole 3.

být snadněji zastřen. (než například v případě uvalení dovozních kvót nebo zvýšení celních sazeb nad úroveň, do které jsou zavázány). Na rozdíl od antidumpingových a antisubvenčních nástrojů se obrana proti zvýšeným dovozům nezaměřuje na to, zda je obchod spravedlivý, či nikoli, postihuje i obchod spravedlivý (férový). Cílem této obrany je dočasně ochránit domácí výrobní odvětví, aby mohlo provést potřebné změny a vyrovnat se se zahraniční konkurencí. Je velmi snadné konstatovat, že dovoz určitého výrobku na domácí trh je natolik výrazný, že ohrožuje domácí producenty. Stejně tak je i poměrně jednoduché nařknout zahraniční konkurenci z dumpingu nebo z profitu z napadnutelné subvence. Státy jsou proto pod permanentním tlakem domácích producentů apelujících na použití těchto nástrojů k omezení dovozu (a tedy k eliminaci zahraniční konkurence pro domácí výrobce).

Každá země používající nástroje na ochranu obchodu (TDI) má specifické právo, které ve vnitrostátních právních předpisech stanoví podrobnosti a podmínky pro použití opatření. U členů WTO by tyto právní předpisy měly splňovat přinejmenším požadavky WTO. Vnitrostátní právní předpisy však mohou jít nad rámec předpisů WTO, tj. pro použití opatření stanovit vyšší laťku, než se předpokládá na úrovni WTO.

Z porovnání práva WTO s právní úpravou antidumpingových a antisubvenčních opatření vyplývá, že právní úprava EU je přísnější, než jak stanovují standardy práva WTO. Před uvalením antidumpingového nebo vyrovnávacího cla zkoumá EU ještě tzv. veřejný zájem, což právo WTO neukládá. Stejné pravidlo je zakotveno i v právní úpravě ochrany obchodu. EU může o uložení opatření rozhodnout pouze v případě, je-li prokázáno, že to není v rozporu s celkovým veřejným zájmem, tj. že opatření nepůsobí celé ekonomice větší škodu, než je úleva, kterou přinesou domácímu výrobnímu odvětví, jemuž je dovozem způsobena újma. Je proto nutné vzít v úvahu zájmy průmyslových uživatelů dovážených výrobků, dovozců a spotřebitelů. Další rozdíl v právní úpravě lze spatřovat v existenci tzv. pravidla nižšího cla v právu EU. Aby toto pravidlo mohlo být popsáno srozumitelně, je potřeba nejprve ujasnit pojmy „újma“ a „dumpingové rozpětí“. Újmu (újmové rozpětí) lze zjednodušeně vysvětlit jako rozdíl mezi realizovaným ziskem/ztrátou a ziskem, který by výrobci měli normálně, bez konkurence ze strany dumpingových dovozů. Dumpingové rozpětí odpovídá částce, o kterou běžná hodnota přesahuje vývozní cenu.

Pravidlo nižšího cla⁶⁰ spočívá v tom, že clo se uloží buď ve výši újmy domácího průmyslu nebo dumpingu, podle toho, která z těchto hodnot je nižší. Je-li tedy např. dumpingové rozpětí 100%, ale unijním výrobkům takové dovozy působí újmu v rozpětí pouze 20%, bude clo 20%. Pokud by naopak újma byla vyšší, např. 120%, bylo by výsledné clo jen na úrovni dumpingu, tj. 100%. Pravidla WTO tento postup povinně neukládají, clo podle nich nesmí překročit zjištěné dumpingové rozpětí, újmu ale překročit může. Tím se zpravidla dojde k vyšším antidumpingovým clům, protože újma bývá často menší než dumping.

Z porovnání právní úpravy EU s právní úpravou WTO je tedy patrný liberální přístup EU k této problematice.⁶¹

6.2 Míra použití nástrojů na ochranu obchodu ze strany EU

Jak bylo uvedeno v předchozím odstavci, i ze samotného počtu platných opatření na ochranu domácího trhu před dovozem ze zahraničí a z pozorování trendu v jejich zavádění lze do jisté míry vysledovat, zda určitá země přistoupila k ochrannářským tendencím, či nikoli. V níže uvedené tabulce je zachycen přehled platných antidumpingových a antisubvenčních opatření v zemích, kde jsou tato opatření aplikována nejvíce.

⁶⁰ Pro dumping je toto pravidlo právně zakotveno v článku 9 odstavci 4 Nařízení Rady (ES) č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství: „výše antidumpingového cla nesmí přesahovat zjištěné dumpingové rozpětí a musí být nižší než toto rozpětí, pokud menší clo postačuje k odstranění újmy způsobené výrobnímu odvětví Společenství“. Pro oblast subvencí je pravidlo zaneseno v článku 15 Nařízení Rady č. 597/2009 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství

⁶¹ vulgárně řečeno: EU si naordinovala přísnější pravidla regulace dovozu, než bylo nezbytně nutné

tabulka č. 1 počet platných antidumpingových a antisubvenčních opatření ve vybraných zemích

Main reporting WTO members	Year of initiation										World Import Trade (\$bn)
	2006		2007		2008		2009		2010		2009
	AD	AS	AD	AS	AD	AS	AD	AS	AD	AS	
USA	256	41	192	31	212	35	244	39	n.a.	n.a.	1.604
India	159	0	151	0	169	0	193	0	193	0	244
Turkey	95	0	90	0	97	0	112	1	120	1	141
P.R. China	89	0	85	0	100	0	104	0	104	1	1.006
Argentina	57	2	58	0	62	0	76	1	83	1	<42
Brazil	45	1	44	1	55	2	66	1	69	1	134
Mexico	70	2	51	2	64	2	44	2	n.a.	n.a.	242
Canada	38	5	35	6	39	9	36	9	n.a.	n.a.	330
South Africa	71	3	47	1	56	1	37	1	38	1	72
Australia	42	1	34	1	29	1	26	1	21	1	165
EU	134	12	128	9	128	8	135	8	134	8	1.672

Zdroj: MPO

Z porovnání je patrné, že nejvíce antidumpingových a antisubvenčních opatření bylo v roce 2009 platných v USA, v Indii, v EU, v Turecku a v Číně. Aby bylo hodnocení korektní, je potřeba brát v úvahu také objem importu. Pokud porovnáme, jaká hodnota dovezeného zboží do určité země v roce 2009 připadá na jedno platné antisubvenční nebo antidumpingové opatření, dojdeme ke zjištění, že v EU připadá na jedno platné opatření dovoz v hodnotě 11,69 mld. USD, v Číně připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 9,67 mld. USD, v Kanadě připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 7,3 mld. USD, v USA připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 5,66 mld. USD, zatímco v Argentině připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 0,54 mld. USD, v Turecku připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 1,24 mld. USD, v Indii připadá na jedno opatření dovoz v hodnotě 1,75 mld. USD.

tabulka č.2 **objem dovozu v mld. USD připadající na jedno platné antidumpingové nebo antisubvenční opatření v roce 2009.**

země	počet platných AD a AS	objem dovozu v mld. USD připadající na jedno platné AD nebo AS opatření
EU	143	11,69
Čína	104	9,67
Kanada	45	7,3
Austrálie	27	6,1
USA	283	5,66
Mexiko	46	5,26
Brazílie	67	2
JAR	38	1,89
Indie	139	1,75
Turecko	113	1,24
Argentina	77	0,54

Zdroj: MPO

Je tedy zřejmé, že EU vzhledem k velkému objemu dovozu aplikuje tato ochranná opatření jen střídavě a její praxi rozhodně nelze označovat jako ochranářskou. Naopak Argentina s ohledem na objem svého importu aplikuje antidumpingové a antisubvenční opatření až v podezřele velkém množství. Když se podíváme na počet platných AD a AS opatření v EU v posledních pěti letech, zjistíme. Že v roce 2006 bylo platných 146 opatření, v roce 2007 bylo platných 137 opatření, v roce 2008 bylo platných 136 opatření, v roce 2009 bylo platných 143 opatření a v roce 2010 bylo platných 142 opatření. Z těchto hodnot rozhodně nelze usuzovat, že by se EU v čase světové hospodářské krize klonila k ochranářským tendencím, spíše naopak. Pokud se podíváme například na již zmiňovanou Argentinu, tak v roce 2006 bylo platných 59 opatření, v roce 2007 bylo platných 58 opatření, v roce 2008 bylo platných 62 opatření, v roce 2009 bylo platných 77 opatření a v roce 2010 bylo platných 84 opatření. Z této řady lze naopak nabýt dojmu, že Argentina přistoupila v možné souvislosti s hospodářskou krizí k ochranářské praxi. Počet platných AD a AS opatření v Argentině se od roku 2006 do roku 2010 zvýšil o 25 %.

Sledování počtu platných AD a AS opatření může poskytnout samozřejmě jen hrubý odhad ochranářského chování. Některé země totiž k zavedení ochranných opatření nemusí přistupovat například z obchodně – politických důvodů, nebo třeba s ohledem

na svou ekonomickou vyspělost, když nedisponují dostatečně silným byrokratickým aparátem, který by jim v uvalení opatření dokázal napomoci. (fungování systému zavedení antidumpingového opatření v EU bude ukázáno na konkrétním případě v kapitole 6.3) V příloze č. 3 práce je uveden seznam AD a AS opatření platných v EU v roce 2010.

Zbývajícím a do jisté míry nejsilnějším nástrojem na ochranu obchodu je tzv. safeguard. Jde o opatření, které když už je zavedeno, postihuje veškerý dovoz ze všech zemí, na rozdíl od antidumpingových a antisubvenčních opatření, která jsou namířena jen proti konkrétním zemím a dovozcům. V současné době na rozdíl od některých jiných zemí nevyužívá EU tento nástroj vůbec⁶². Připomeňme, že jde o nástroj, který má zabránit importu zboží v situaci, kdy domácí výroba je výrazně ohrožena ze strany zahraniční konkurence a nejedná se o nekalosoutěžní obchod. Na základě tzv. safeguardové legislativy EU je v současné době pouze sledován licenčním režimem dovoz některých výrobků ze železa a oceli a to podle Nařízení Komise (ES) č. 469/2005.⁶³ K množstevnímu omezení dovozu za účelem ochrany domácího průmyslu nedochází v současné době v EU žádnému, a nedošlo k němu ani v průběhu posledních několika let. Takový přístup jakoby deklaruje, že všechna průmyslová odvětví v EU jsou dostatečně vyspělá (a nadstandardní mimořádnou ochranu prostě nepotřebují) a nebo jsou mezinárodně nekonkurenceschopná s tím, že jejich konkurenceschopnosti ani dosáhnout nelze. Je ovšem samozřejmě otázkou, zda ve zdrženlivém postoji EU k problematice safeguardu nehraje roli také obava z recipročního přístupu ostatních zemí. Pokud by EU uzavřela svůj trh některým zemím a výrobkům z důvodu ochrany svého průmyslu, jistě by mohla očekávat obdobný přístup jiných zemí k ochraně trhu svého. Doplňme ještě, že ani ostatní ekonomicky vyspělé země tento nástroj neaplikují vůbec.

⁶² Jak vyplývá ze statistik WTO dostupných on line na adrese: http://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeg_e.htm#statistics, 2.4.2011

⁶³ Nařízení Komise (ES) č. 469/2005 ze dne 23. března 2005 o pokračování předchozí kontroly Společenství nad dovozy některých výrobků ze železa a oceli pocházejících z některých třetích zemí, Úř. věst. L 165, 25.6.2005, s. 31—31

6.3 Případová studie: antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken z Číny a Ukrajiny

Subjekt v ČR: firma P- Kvartet spol. s r.o., Nová Paka

Studie se zabývá postupem uvalení prozatímního a konečného antidumpingového cla na dovoz žehlicích prken z Číny a Ukrajiny za dumpingové ceny a sleduje, zda uvalení antidumpingového cla pomohlo na trhu konkrétnímu českému výrobcí.

Na trhu lze pořídit žehlicí prkna různé kvality a ceny. Ceny se pohybují v rozmezí od 500,- Kč do 1.500,- Kč za kus. Kvalita žehlicího prkna je zpravidla sledována ve stabilitě podpůrné ocelové konstrukce, v tloušťce molitanu na žehlicí desce a v barvách a kvalitě textilu. Žehlicí prkna se také odlišují svým vybavením, například odkladačem na prádlo pod pracovní deskou, elektrickou zásuvkou, rukávníkem, odkladačem na žehličku apod.

Dne 4.2.2006 bylo Evropskou komisí oznámeno v OJ C 29/2 (2006/C 29/02) zahájení šetření dumpingových dovozů žehlicích prken z Číny a Ukrajiny. Stížnost byla Evropské komisi předložena třemi komunitárními výrobci, kteří požádali o utajení jejich identity s ohledem na možná odvetná opatření ze strany distributorů. Žadatelé předložili Evropské komisi údaje o běžné hodnotě založené na informacích z trhu analogické země (USA) a exportních cenách realizovaných při vývozech do EU. Po nezbytných úpravách bylo dovozeno významné dumpingové rozpětí ve výši 50 % pro dovozy z Číny a 40 % pro dovozy z Ukrajiny. Dále byly žadateli předloženy informace o vývoji průmyslového sektoru za období let 2002 – 2005, které nasvědčovaly faktu, že komunitární průmysl utrpěl dumpingovými dovozy podstatnou újmu.

Čínské vývozy do Společenství se zvýšily z cca 1,7 mil. kusů realizovaných v roce 2002 na cca 4,1 mil. kusů v roce 2005, a tím se za shodné období zvýšil i jejich podíl na trhu z 28 % na 66 %. Ukrajinské dovozy se zvýšily ze 135 tis. kusů na cca 320 tis. kusů a jejich podíl na trhu se zvýšil z cca 2 % v roce 2002 na 5 % v roce 2005. Ceny realizovaných dovozů měly podtrhovat ceny domácích výrobců o více jak 60 % resp. 20 % a jsou realizovány pod výrobními náklady výrobců Společenství. Újma je patrná zvláště u poklesu domácích prodejí (více než 40 %), ztráty podílu na trhu (o 17

procentních bodů na 23 %), snížení zaměstnanosti (o 38 %) a snížení investic (o 31 %). Ekonomické výsledky se ze zisku realizovaného v roce 2002 ve výši 11 % změnilly na ztrátu 6 % v roce 2005. Přitom byla v této souvislosti posuzována i otázka dalších faktorů – ceny oceli, vývoj spotřeby, úloha dalších dovozců (především z Turecka) a nebyla shledána příčinná souvislost s újmou domácího výrobního odvětví.

České ministerstvo průmyslu a obchodu dostalo následně podnět od Evropské komise (výboru pro antidumpingové clo) provést na trhu s žehlicími prkny vlastní šetření.

Při zmapování trhu MPO zjistilo, že v ČR existuje pouze jeden výrobce žehlicích prken a to firma P – Kvartet, Nová Paka. S touto firmou vstoupilo MPO následně do jednání, když chtělo znát její názor na eventuální zavedení antidumpingového cla na dovoz žehlicích prken z Číny a Ukrajiny.

Firma P-Kvartet v reakci na žádost MPO poskytla na jaře roku 2006 MPO své vyjádření, ve kterém uvedla, že firma P-Kvartet byla založena v roce 1990 a navázala na výrobu žehlicích prken tehdejšího n.p. Kovožavody Semily. Od roku 1993 začala spolupracovat s německou firmou Hailo Werk, pro kterou vyráběla žehlicí prkna (až 90 % produkce) a se kterou i vyvinula několik nových výrobků. Aby firma nebyla závislá pouze na jednom odběrateli, rozhodla se zvýšit prodej ŽP na domácím trhu vstupem do řetězců (Ahold, Baumax, Globus, Kaufland, Makro, Spar) a najít i jiné zahraniční odběratele. Během roku 2002 došlo k utlumení spolupráce s firmou Hailo Werk na minimum, když firma Hailo přesunula část své výroby do Číny a na Ukrajinu. V souvislosti s výrazným poklesem výroby došlo i k propouštění zaměstnanců. Od roku 2003 byla největším odběratelem ŽP firma Zentrale Handelsgesellschaft z Německa, která ale v roce 2004 začala nakupovat ŽP v Číně a během roku 2005 nahradila ŽP od firmy p – Kvartet čínskými úplně. Níže uvedená tabulka dokumentuje vývoj v prodeji a potažmo i ve výrobě ŽP:

Tabulka č. 3 – vývoj prodeje žehlicích prken firmy P- Kvartet

Podej v ks	rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
ČR	57 291	46 042	42 351	39 471	41 087
Export	134 248	43 482	30 250	21 161	10 435
Celkem	191 539	89 524	72 781	60 632	50 522

Zdroj: P - Kvartet

Pozn. Exportem se zde rozumí prodej výrobku mimo ČR, včetně exportu do zemí EU

V současné době (v roce 2006) firma exportuje na Slovensko a do zemí bývalého Sovětského svazu. Na domácím trhu prodává ŽP do 5 velkoobchodů a 6 řetězců. Počet prodaných ŽP stále klesá. Řetězce nahrazují ŽP firmy P - Kvartet levnějšími z Číny a i velkoobchody se netají nákupem čínských, tureckých a ukrajinských ŽP. Výroba ŽP se tak dostává do kritické situace v důsledku následujících faktorů:

1. Požadavek co nejnižší ceny ze strany odběratelů
2. Nahrazování našich ŽP levnými méně kvalitními z Číny
3. Rostoucí náklady (růst režijních nákladů v přepočtu na objem výroby, růst cen energií, posilování koruny...)

Dále firma P-Kvartet ve svém vyjádření uvedla, že podle jejích informací řetězce vypisují tendry na dodavatele ŽP. Žehlicí prkno, jehož jednicové náklady činí ve firmě P-Kvartet 192,- Kč, řetězce nakupují z Číny údajně za 180,- Kč. Vzhledem k situaci na trhu se proto firma P-Kvartet jako výrobce ŽP připojuje k žádosti o uvalení antidumpingových cel na dovozy žehlicích prken původem z Číny a Ukrajiny.

Ministerstvo průmyslu a obchodu po obdržení tohoto vyjádření provedlo prozkoumání dovozu žehlicích prken do ČR. Ministerstvo zkoumalo, kolik žehlicích prken bylo na trh Společenství dovezeno právě přes ČR. Žehlicí prkna ale nemají v celním sazebníku svou vlastní (jedinečnou) podpoložku celního sazebníku a sazebně se zařazují do takové podpoložky sazebníku, do které se zařazují i jiné výrobky pro domácnost. Nešlo tedy zcela přesně určit počet dovezených žehlicích prken do ČR. Ze statistiky dovozu však byl patrný nárůst objemu dovozu zboží, které se sazebně zařazuje do stejné podpoložky

celního sazebníku, jako žehlicí prkna. Proto Ministerstvo průmyslu a obchodu s přihlédnutím ke stanovisku firmy P – Kvartet zaslalo Evropské komisi své vyjádření, ve kterém za ČR souhlasilo se zahájením antidumpingového šetření a uvalením prozatímních antidumpingových cel.

Nařízením Komise č. 1620/2006 (zveřejněno v OJ L 300/13 dne 31.10.2006) bylo uloženo prozatímní antidumpingové clo platné na období šesti měsíců takto:

Tabulka č. 4 – prozatímní antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken

Země	výrobce	Prozatímní antidumpingové clo
ČÍNA	Foshan City Gaoming Lihe Daily Necessities Co. Ltd., Fo-šan	34,9 %
	Guangzhou Power Team Houseware Co. Ltd., Kuang - čou	36,5 %
	Since Hardware (Guangzhou) Co., Ltd., Kuang - čou	0 %
	Foshan Shunde Yongjian Housewares and Hardware Co. Ltd., Fo - šan	18,1 %
	Zhejiang Harmonic Hardware Products Co. Ltd., Ku - čou	26,5 %
	Všechny ostatní společnosti	38,1 %
UKRAJINA	Všechny společnosti	10,3 %

Zdroj: MPO

Začátkem roku 2007 bylo po provedeném šetření ze strany Evropské komise české Ministerstvo průmyslu a obchodu Evropskou komisí požádáno o vyjádření svého stanoviska k uvalení konečného antidumpingového cla. MPO za tím účelem znovu oslovilo firmu P – Kvartet, která se zavedením antidumpingového cla souhlasila. Při té příležitosti se firma P – Kvartet vyjádřila tak, že

1. I přes zavedení prozatímních antidumpingových cel jsou její výrobky pro většinu dovozů žehlicích prken z Číny stále cenově nekonkurenceschopné – i po přičtení cel jsou ceny ŽP z Číny nižší, než její jednicové materiálové náklady na ŽP.

2. Určitá změna přesto nastala, když se na firmu P – Kvartet začali častěji obracet obchodníci z Německa, aby řešili výkyvy v dodávkách ŽP z Číny

Dne 6.3.2007 byl na jednání antidumpingového výboru Evropské komise projednán návrh na uložení konečného antidumpingového cla ve výši 0 – 35,7 % na dovozy z Číny a 9,9 % na dovozy z Ukrajiny. Dne 14.3.2007 zaslal výbor českému MPO dodatečné sdělení k pracovnímu dokumentu, který se týkal negativní reakce stěžovatele na dodatečné udělení zvláštního zacházení třem čínským vyvážejícím výrobcům a dále informaci o zamítnutí závazku, který navrhovaly dvě čínské a jedna ukrajinská vyvážející společnost.

Nařízením Rady (ES) č. 45/2007 ze dne 23.4.2007 bylo uloženo konečné antidumpingové clo platné do 27.4.2012 a to v následující výši:

Tabulka č. 5 – konečné antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken

Země	výrobce	Konečné antidumpingové clo
ČÍNA	Foshan City Gaoming Lihe Daily Necessities Co. Ltd., Foshan	34,9 %
	Guangzhou Power Team Houseware Co. Ltd., Guangzhou	39,6 %
	Since Hardware (Guangzhou) Co. Ltd., Guangzhou	18,1 %
	Zhejiang Harmonic Hardware Products Co. Ltd., Guzhou	26,5 %
	Greenwood Houseware (Zuhai Ltd.)	22,7 %
	Zhejiang Harmonic Hardware Products Co. Ltd., Ku - čou	26,5 %
	všechny ostatní společnosti	38,1 %
UKRAJINA	všechny společnosti	10,3 %

Zdroj: MPO

Dne 26.10.2007 zaslala Evropská komise českému MPO informaci o možném obcházení antidumpingového opatření čínskou firmou Kenries, na jejíž dovozy bylo

uloženo reziduální antidumpingové clo a která nabízí zákazníkům v EU dovozy přes Švýcarsko.

Za účelem zjištění, zda firmě P – Kvartet coby jedinému českému výrobcí s dominantním postavením na českém trhu ve výrobě skutečně pomohlo zavedení antidumpingového cla, byla firma P – Kvartet požádána o své vyjádření.

Firma P – Kvartet uvedla, že v roce 2010 skončila s veškerou výrobou, protože nedokázala na trhu konkurovat levnějším čínským výrobkům. Z původních 150 zaměstnanců jich v současné době pracuje ve firmě pouze 10, tito zbylí zaměstnanci už jen obstarávají záležitosti spojené s ukončením činnosti podniku. Technologie byla prodána do Ruska, nyní dochází k odprodeji budov.

Ke svým výrobním nákladům firma uvedla, že žehlicí prkno, které bylo firmou nabízeno konečnému zákazníkovi za cenu 549,- Kč, dokázala v roce 2010 vyrobit s jednicovými náklady ve výši 274,- Kč (materiál, mzda dělníků, kooperace) a režijními náklady ve výši 63,- Kč (energie, doprava, odbyt, administrativa). Do nejmenovaného obchodního řetězce dodávala toto žehlicí prkno za cenu 373,- Kč, tedy se ziskem 36,- Kč, avšak obchodní řetězec požadoval po firmě slevy z ceny v rozsahu až 20 %, tedy částku kolem 75,- Kč. Takové obchodní podmínky nedokázala firma P – Kvartet plnit, neboť výroba by byla ztrátová.

Firma dále uvedla, že kromě výroby žehlicích prken coby svého hlavního výrobního programu se zabývala i výrobou domácích kuchyňských vah a lisů na těsto, výrobou kovových konstrukcí, regálů a drátěného programu. Za příčiny jejího neúspěchu na trhu označila firma následující faktory:

- Zákazníci při nákupu žehlicího prkna nehledí příliš na kvalitu jeho provedení, rozhodující je pro ně především nízká cena. Právě kvalita provedení byla devizou výroby firmy P – Kvartet. To, co v boji se zahraniční konkurencí firma ztrácela v oblasti výrobních nákladů, doháněla kvalitou výroby. Koneční zákazníci však tomuto parametru nepřikládali dostatečně silnou váhu.
- Zavedení antidumpingových cel přišlo podle firmy příliš pozdě, v době, kdy už zahraniční konkurence získala významnou část unijního trhu. Firma si posteskla nad tím, že pro ně stát, potažmo Evropská unie neudělaly dost a včas. Navíc firma podezřívá zahraniční výrobce postižené antidumpingovým clem z jeho obcházení, když součásti žehlicího prkna jsou vyvezeny do jiné vedlejší země,

tam je prkno smontováno a následně exportováno na trh EU pod jiným původem.

- Ani zavedení antidumpingových cel její situaci na trhu nijak nezlepšilo, protože zákazníci a tedy i distributoři se orientovali na levnější a méně kvalitní výrobky z dovozu. Firma naopak volala po zavedení celní bariéry, která by její výrobu chránila. Nezavedení této celní bariéry firma státu vytýká.
- Firma si dále stěžovala na obchodní praktiky prodejních řetězců, kdy tyto praktiky označovala za vyděračské, zneužívající své dominantní postavení na trhu.
- Za další problém firma označila častou změnu směnného kurzu české koruny, kdy koruna v posledních letech stále posilovala, což se negativně projevovalo na příjmu z exportu.
- Firma podezřívá obchodní konkurenci z toho, že v konkurenčním boji zneužívala Českou obchodní inspekci, když firma musela podezřele často řešit s ČOI udání, že její žehlicí prkna (jejich integrovaná elektrická zásuvka) nesplňují bezpečnostní předpisy. Přestože firma několikrát předložila atestaci výrobku Ústřednímu inspektorátu ČOI, musela vždy i po anonymním zpochybnění bezpečnosti výrobku dokládat jeho bezpečnost jednotlivým nižším inspektorátům ČOI podle místa prodeje. Do doby odstranění pochybností byl prodej výrobku vždy pozastaven, bez jakékoliv následné kompenzace ztráty.
- Za další faktor negativně ovlivňující její situaci na trhu označila firma stoupající ceny energií a vysoké vedlejší náklady práce (odvody za zaměstnance)
- Firma zpochybňovala férovost soutěže s čínskou konkurencí, když upozorňovala na zcela odlišné podmínky v oblasti pracovního práva, bezpečnosti práce, hygienických předpisů apod. na čínské straně.
- Firma se dále vyjádřila v tom smyslu, že před formálním zahájením šetření dumpingového dovozu o dumpingových dovozech nevěděla a vědět ani nemohla, protože sami dovozci tuto informaci v obchodním styku s distributory ani jinak záměrně neuvádějí a jiný způsob jak zjistit cenu dovezeného výrobku podle firmy neexistuje.

Pro účely zkoumání efektivity antidumpingového cla lze konstatovat:

- Efektivitu antidumpingového cla nelze na zkoumaném případě zcela seriózně hodnotit, neboť v případě dotčeného českého výrobce a výrobku byly zřejmě jeho výrobní náklady ještě vyšší, než ceny dováženého výrobku nepostiženého dumpingem. Neúspěch na trhu firmy P- Kvartet tak nelze připisovat na vrub pouze dumpingového dovozu.
- Za zajímavost lze považovat názor českého výrobce, že by měl právě stát (EU) v první řadě sledovat a řešit dovoz za dumpingové ceny (dát podnět k zahájení šetření), nikoliv tuzemští výrobci, které dovoz za dumpingové ceny poškozuje především. Podle článku 5 odstavce 1 Nařízení Rady č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem může dát podnět k šetření Evropské komisi nejen fyzická a právnická osoba, ale i samotný členský stát, má-li o existenci dovozního dumpingu a újmě jím způsobené dostatečné důkazy. Stát (EU) ovšem nemá při dovozním řízení k dispozici informace o běžných cenách dováženého výrobku na cizích trzích. (tím spíše ne o výrobních nákladech). Pouze při určování celní hodnoty sleduje deklarovanou pořizovací cenu, zda koresponduje s cenou, za kterou jsou výrobky obvykle dováženy. Pochybnosti vedou k určení celní hodnoty jiným způsobem, než metodou převodu hodnoty deklarované transakce. Otázku dumpingu si stát (EU) při dovozním celním řízení a priori neklade. Navíc, deklarovaná celní hodnota při celním řízení se může i lišit od ceny, za kterou je následně výrobek prodán ve Společenství k jeho volné distribuci. Podle článku 2 bodu 8 Nařízení Rady č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem *se vývozní cenou rozumí cena, kterou je třeba zaplatit za výrobek prodaný za účelem vývozu ze země vývozu do Společenství*. Podle bodu 9 článku 2 *ukáže-li se, že vývozní cena z důvodu spojení mezi vývozcem a dovozcem není spolehlivá, lze vývozní cenu určit na základě ceny, za niž byl dovezený výrobek poprvé prodán nezávislému kupujícímu*. Pokud se zahraniční konkurence rozhodne podrážet ceny výrobku ve Společenství dovozním dumpingem, jistě si za tím účelem zjedná osobu ve spojení, která ve Společenství obstará dovozní celní proceduru (deklarantem může být podle celního kodexu pouze osoba usazená ve Společenství), a teprve poté fakticky prodá výrobek za dumpingovou cenu nezávislému kupujícímu. V opačném případě by riskoval řízení o zpochybnění deklarované celní hodnoty a eventuální odhalení záměru dovést výrobek za dumpingovou cenu. Názor firmy P – Kvartet, že stát (EU) měl řešit dumpingový dovoz předmětného výrobku

promptně a v první řadě je jednoznačně přeceněním možností a schopností státního aparátu. Fakt, že toto pravidlo a jeho důsledky evidentně neznal ani dominantní český výrobce poškozený dumpingovým dovozem, lze připisovat na vrub kvality osvětové činnosti českého MPO.

- Za zajímavost lze považovat konstatování firmy P – Kvartet, že o dovozu žehlicích prken za dumpingové ceny ani nevěděla, dokud nebyla informována ze strany MPO. Je faktem, že distributoři (maloobchodníci i velkoobchodníci) nikdy nebudou mít zájem na vyražení své pořizovací ceny dováženého výrobku, jejich obchodní marže může být v případě dumpingového dovozu o to vyšší. Na jedné straně je zde zájem obchodníků a spotřebitelů na co nejnižší ceně, na straně druhé je zde zájem ochránit férovou soutěž na trhu reprezentovaný zejména výrobci. Aby byl podnět k antidumpingovému šetření vůbec schopen takové šetření vyvolat, musí obsahovat podle článku 5 odstavce 5 Nařízení Rady č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem dostatečné důkazy o existenci dumpingu, o způsobené újmě a příčinné souvislosti mezi dovozem označeným za dumpingový a údajnou újmu. Možnosti obstarat si takové důkazy nejsou pro výrobce prakticky žádné. Jeho odběratel (distributor) mu potřebné informace záměrně nesdělí, stát důkazy neobstarává do doby, než obdrží kvalifikovaný podnět od samotného výrobce.
- Za zajímavost lze považovat informaci, že přestože k dumpingovým dovozům žehlicích prken docházelo již minimálně v období roku 2002, bylo prozatímní antidumpingové clo uvaleno až v roce 2006, tj. čtyři roky po prvním dovozu. Přestože samotný proces šetření dumpingu ze strany Evropské komise lze hodnotit jako promptní, dobu reakce výrobního odvětví lze hodnotit naopak jako velmi pomalou.
- Při zohlednění potíží, které dovoz žehlicích prken způsobil českému výrobcí dominujícímu na českém trhu, lze uvažovat o vhodnosti aplikování tzv. safeguardu. Jeho podmínkou je existence vážné újmy unijnímu průmyslovému odvětví. Jak uvedla firma P – kvartet, dovoz žehlicích prken z Číny jí působil konkurenční potíže sám o sobě, bez toho, že byl dokonce za dumpingové ceny. Safeguard by měl poskytnout čas průmyslovému odvětví na adaptaci, aby se dokázal vyrovnat se zahraniční konkurencí. Je otázkou, jaké změny by mohla firma P – Kvartet učinit, aby se stala celosvětově konkurenceschopnou. Je pravděpodobné, že žádná podstatná změna směrem ke světové

konkurenceschopnosti nebyla ve firmě P - Kvartet reálná, dosažitelná. Pokud by EU chtěla uvažovat o dočasné ochraně výroby žehlicích prken nad rámec prokázané dumpingové praxe, musela by řešit i otázku dosažitelnosti světové konkurenceschopnosti.

Závěrem lze shrnout, že případová studie naznačila, že dovoz výrobků z třetích zemí za dumpingové ceny je jen velmi obtížně řešitelný, a to především z důvodu jeho obtížného odhalení. Roli Evropské komise v otázce poskytnutí ochrany lze ve sledovaném případě hodnotit jako pozitivní, reakci výrobního odvětví na dumpingovou praxi lze naopak hodnotit jako velmi pomalou.

7. Závěr

Z analýzy platného komunitárního práva v oblasti regulace dovozu zboží vyplývá, že právní úprava této problematiky je velmi obsáhlá. Lze ji označit jako úpravu komplexní, když jsou v ní zastoupeny jak normy upravující proces a obsah celních procedur při dovozu zboží (především celní kodex a celní sazebník), ale také normy upravující speciální regulaci dovozu, jejímž účelem je například ochrana zdraví, bezpečnosti, životního prostředí, férové soutěže na trhu a podobně. Při tvorbě a aplikování norem regulujících dovoz zboží musí Evropská unie respektovat své mezinárodní závazky, přitom stěžejní roli v této oblasti hraje Světová obchodní organizace, jakožto strážce smluv dotýkajících se mezinárodního obchodu. Až na ojedinělé výjimky lze shrnout, že všechny právní normy, kterými Evropská unie reguluje dovoz zboží na svůj trh, jsou v souladu s právem WTO.

Při zhodnocení praktického používání právních nástrojů v oblasti regulace dovozu zboží lze uvést, že Evropská unie nezneužívá nástrojů na regulaci dovozu k protekcionistickému chování. Stojí za povšimnutí, že Evropské unie (stejně jako i ostatní ekonomicky silné státy) nevyužívá například ochrany svého trhu prostřednictvím ochranného opatření (tzv. safeguardu). Použití tohoto nástroje je podle práva WTO limitováno Dohodou o ochranných opatřeních a využívá se tehdy, když dovoz určitého výrobku působí nebo hrozí způsobit vážnou újmu domácímu průmyslovému odvětví. Nelze nevidět, že existuje mnoho průmyslových odvětví v Evropské unii, které zanikly nebo byly výrazně potlačeny právě v důsledku aktivit zahraniční konkurence. Je otázkou, zda nepoužívání tohoto nástroje na omezení dovozu ze strany Evropské unie

není motivováno spíše obavou z recipročního přístupu ostatních zemí, a tedy i obavou ze ztráty vlastních odbytišť. Jak ostatně do jisté míry naznačila i případová studie, zabývající se dumpingovým dovozem žehlicích prken z Číny a Ukrajiny. Podstatným výstupem předmětné případové studie bylo zjištění, že doba reakce průmyslového odvětví na nekalosoutěžní praktiku – dovoz za dumpingové ceny – může být i velmi pozvolná až pomalá, neboť odhalení takového dovozu je obtížné. Oproti tomu práci Evropské komise na šetření dumpingového dovozu popsaném v případové studii lze hodnotit ryze pozitivně.

Zkoumání míry a způsobu používání antidumpingových a antisubvenčních opatření ze strany Evropské unie neodhalilo zneužívání těchto nástrojů k protekcionistickým tendencím. Naopak, právní úprava vykazuje v porovnání s právem WTO vyšší standardy a více liberálnějších prvků (pravidlo nižšího cla, povinný test veřejného zájmu).

Důležitou bariérou dovozu zboží na trh Evropské unie zůstává bariéra celní – clo. Evropská unie má 100 % svých celních sazeb vázaných v listině koncesí právem WTO. To znamená, že všechny její celní sazby podléhají pravidlu, které zakazuje tyto sazby svévolně zvýšit nad stanovený limit. Celní bariéra EU je v porovnání s ostatním zejména rozvojovým světem velmi nízká, v roce 2008 bylo průměrné vážené clo na dovoz průmyslových výrobků ve výši 2,4 %. Z tohoto pohledu se jako ještě liberálnější jeví celní bariéra USA, která vykazuje nižší hladinu jak u průmyslových, tak i zemědělských komodit. Evropská unie vybírá stabilně na dovozním cle ročně kolem 15 mld. EUR. (vývozní clo Evropská unie na rozdíl například od Ruska nevybírá vůbec).

Vyšší celní bariéru má EU u dovozu zemědělských komodit, než u průmyslových výrobků. Dovoz vybraných zemědělských komodit navíc podléhá povinnosti předložit při dovozním řízení dovozní licenci, pomocí které je dovoz do EU sledován.

V souladu s právem WTO vymizely z regulace dovozu v praxi EU množstevní omezení – dovozní kvóty. Až na bilaterálně sjednané výjimky v oblasti dovozu oceli nejsou dovozní kvóty vůbec aplikovány. Je to výsledkem dlouhodobého procesu tzv. tarifikace, kdy je na mezinárodním poli usilováno o přeměnu všech v úvahu připadajících dovozních bariér do transparentní bariéry vyjádřené pouze celním tarifem. Zmiňované dovozní licence na ocel a zemědělské komodity plní úlohu evidenční a lze na ně nahlížet jako na administrativní překážku obchodu.

Dovoz z naprosté většiny zemí je ze strany EU tzv. preferován, tzn., že je mu přiznáno nějaké celní zvýhodnění – buď ve formě nižšího cla, nebo ve formě cla úplně nulového.

Obchod se zbylými, nepreferovanými zeměmi je ovládán doložkou nejvyšších výhod, když dovoz do EU z těchto zemí naráží na celní tarify koncesované na půdě WTO. V současné době jsou bez preferenční příslušnosti k EU tyto státy: USA, Japonsko, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Jižní Korea, Singapur, Hong-Kong a Tchaj – Wan.

Tyto země jsou natolik vyspělé, že EU nemá důvod dovoz z těchto zemí jakkoliv zvýhodňovat na úkor dovozu z druhých zemí, aby tak napomohla v jejich ekonomickém rozvoji. Z obchodně – smluvní politiky EU vyplývá, že není lhostejná k rozvojovému světu a rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím zejména prostřednictvím všeobecného systému preferencí vydatně napomáhá.

V praxi EU lze vysledovat i protekcionistické chování, jak bylo ukázáno na regulaci dovozu banánů. Ovšem i výsledek tzv. banánové války by mohl být nakonec brán jako argument ve prospěch liberálního přístupu EU, neboť na konci vleklého sporu je dohoda EU s poškozenými stranami na odbourání protekce.

Lze shrnout, že Evropskou unii lze zařadit na seznam zemí s liberálně orientovanou zahraničně obchodní politikou. V souvislosti s probíhajícím jednáním v rámci rozvojové agendy z Doha lze navíc očekávat ještě větší míru liberalizace mezinárodního obchodu, a to nejen na straně EU.

8. seznam literatury

SVATOŠ M. a kolektiv, Zahraniční obchod teorie a praxe, Praha, Grada publishing a.s., 2009, ISBN 978-80-247-2708-0

ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V., Vnější obchodní vztahy Evropské unie, Masarykova univerzita v Brně, 2006, ISBN 80-210-4073-4

ROZEHNALOVÁ, N., Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a.s., 2006, 556 s. ISBN 80-7357-196-0

TÝČ, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 5. vydání, Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7179-815-0

CIHELKOVÁ, E., Vnější ekonomické vztahy, 1. vydání, Praha, Oeconomica, 2003, ISBN 80-7179-804-5

elektronické zdroje

Celní správa České republiky: www.cs.mfcr.cz
Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky www.mpo.cz
Světová obchodní organizace www.wto.org
Evropská komise www.ec.europa.eu

seznam obrázků

- Obrázek č. 1 - členové WTO (strana 14)
Obrázek č. 2 - členské země EU (strana 21)
Obrázek č. 3 - znázornění realizace společné obchodní politiky EU (strana 22)

seznam tabulek

- Tabulka č. 1- počet platných antidumpingových a antisubvenčních opatření ve vybraných zemích (strana 51)
Tabulka č. 2 - objem dovozu v mld. USD připadající na jedno platné antidumpingové nebo antisubvenční opatření v roce 2009 (strana 52)
Tabulka č. 3 – vývoj prodeje žehlicích prken firmy P- Kwartet (strana 56)
Tabulka č. 4 – prozatímní antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken (strana 57)
Tabulka č. 5 – konečné antidumpingové clo na dovoz žehlicích prken (strana 58)

seznam grafů

- Graf č. 1 – výběr cla v EU (strana 42)
Graf č. 2 - vývěr AD a AS cla v Evropské unii (strana 80)
Graf č. 3 - podíl AD a AS cla na celkovém výběru cla (strana 80)

seznam příloh

1. dovozní licence AGRIM (*strana 69*)
2. seznam zemí a jejich preferenčních vztahů k Evropské unii (*strana 70 – 76*)
3. přehled antidumpingových a antisubvenčních opatření platných v Evropské unii v roce 2010 (*strana 77 – 79*)
4. grafické znázornění výběru antidumpingového a vyrovnávacího cla Evropskou unií (*strana 80*)

příloha č. 1 – dovozní licence AGRIM

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ – DOVOZNÍ LICENCE AGRIM

VYHOTOVENÍ PRO DRŽITELE	1 Subjekt vydávající licenci (název a adresa)	2 Reliéfní tisk a perforace vydávajícího subjektu (*)	CZ č. _____	
	3 _____			
	4 Držitel (jméno, úplná adresa a členský stát) ☐	5 Subjekt vydávající díleč licenci (název a adresa)		
	6 Práva převedena na: od _____ Razítko příslušného orgánu:	7 Vyvážející země Povinný údaj ☐ ANO ☐ NE	8 Země původu Povinný údaj ☐ ANO ☐ NE	10 Datum podání žádosti o původní licenci
1	13 DOVÁŽENÝ PRODUKT	12 POSLEDNÍ DEN PLATNOSTI		
14 Obchodní název				
15 Popis podle kombinované nomenklatury (KN)	16 Kód(y) (KN)			
17 Množství (*) číslicemi	18 Množství (*) slovy	19 Příp. odchylka % navíc		
20 Zvláštní poznámky				
24 Zvláštní podmínky				
25 Vydáno v dne _____ pod číslem _____ Podpis a razítko vydávajícího subjektu:	26 Doba platnosti prodloužena do _____ včetně pro (*): V _____ dne _____ Podpis a razítko subjektu vydávajícího licenci:			

(*) Je třeba vyplnit, pokud v poli 25 není připojen podpis a razítko.
(*) Číslo množství nebo jiná měřicí jednotka s označením jednotky.

Příloha č. 2 – seznam zemí a jejich preferenční příslušnost k Evropské unii

AFGHÁNISTÁN	GSP (NRZ)
ALBÁNIE	ZÁPADNÍ BALKÁN
ALŽÍRSKO	EUROMED, GSP
AMERICKÁ SAMOA	GSP
ANDORA	CELNÍ UNIE (EU – AD)
ANGOLA	GSP (NRZ)
ANGUILIA	OCT, GSP
ANTARKTIDA	OCT, GSP
ANTIGUA A BARBUDA	CARIFORUM, GSP
ARGENTINA	GSP
ARMÉNIE	GSP (+)
ARUBA	OCT, GSP
ÁZERBAJDŽÁN	GSP (+)
BAHAMY	CARIFORUM, GSP
BAHRAJN	GSP
BANGLADÉŽ	GSP (NRZ)
BARBADOS	CARIFORUM, GSP
BELGIE	EEA (EHP), EUROMED
BELIZE	CARIFORUM, GSP
BĚLORUSKO	GSP – DOČASNĚ POZASTAVENO
BENIN	GSP (NRZ)
BERMUDY	GSP
BHÚTÁN	GSP (NRZ)
BOLÍVIE	GSP (+)
BOSNA A HERCEGOVINABOTSWANA	ZÁPADNÍ BALKÁN
BOUVETŮV OSTROV	GSP
BRAZÍLIE	GSP
BRITSKÉ INDICKOOCEÁNSKÉ ÚZEMÍ	OCT, GSP
BRITSKÉ PANENSKÉ OSTROVY	OCT, GSP
BRUNEJ DARUSSALAM	GSP
BULHARSKO	EEA (EHP), EUROMED
BURKINA FASO	GSP (NRZ)
BURUNDI	GSP (NRZ), MAR
CEUTA	OSTATNÍ
COOKOVY OSTROVY	GSP
ČAD	GSP (NRZ)
ČERNÁ HORA	ZÁPADNÍ BALKÁN

ČESKÁ REPUBLIKA	EEA (EHP), EUROMED
ČÍNSKÁ LIDOVÁ REPUBLIKA	GSP
DÁNSKO	EEA (EHP), EUROMED
DOMINIKA	CARIFORUM, GSP
DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA	CARIFORUM, GSP
DŽIBUTSKO	GSP (NRZ)
EGYPT	GSP, EUROMED
EKVÁDOR	GSP (+)
ERITREA	GSP (NRZ)
ESTONSKO	EEA (EHP), EUROMED
ETIOPIE	GSP (NRZ)
FAERSKÉ OSTROVY	EUROMED
FALKLANDSKÉ OSTROVY	OCT, GSP
FIDŽI	GSP, MAR
FILIPÍNY	GSP
FINSKO	EEA (EHP), EUROMED
FRANCIE	EEA (EHP), EUROMED
FRANCOUZSKÁ JIŽNÍ ÚZEMÍ	OCT, GSP
FRANCOUZSKÁ POLYNÉZIE	OCT, GSP
GABON	GSP
GAMBIE	GSP (NRZ)
GHANA	GSP, MAR
GIBRALTAR	GSP
GRENADA	CARIFORUM, GSP
GRÓNSKO	OCT, GSP
GRUZIE	GSP (+)
GUAM	GSP
GUATEMALA	GSP (+)
GUINEA	GSP (NRZ)
GUINEA – BISSAU	GSP (NRZ)
GUYANA	CARIFORUM, GSP
HAITI	GSP (NRZ), MAR
HEARDOV OSTROV A MC DONALDOVY OSTROVY	GSP
HONDURAS	GSP (+)
HONG KONG	-----
CHILE	LATINSKÁ AMERIKA
CHORVATSKO	ZÁPADNÍ BALKÁN
INDIE	GSP
INDONÉSIE	GSP
IRÁK	GSP

ÍRÁNSKÁ ISLÁMSKÁ REPUBLIKA	GSP
IRSKO	EEA (EHP), EUROMED
ISLAND	EEA (EHP), EUROMED
ITÁLIE	EEA (EHP), EUROMED
IZRAEL	EUROMED
JAMAJKA	CARIFORUM, GSP
JAPONSKO	-----
JEMEN	GSP (NRZ)
JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA	JIŽNÍ AFRIKA, GSP
JIŽNÍ GEORGIE A JIŽNÍ SANDWICHOVY OSTROVY	OCT, GSP
JORDÁNSKO	EUROMED, GSP
KAJMANSKÉ OSROVY	OCT, GSP
KAMBODŽA	GSP, (NRZ)
KAMERUN	GSP, MAR
KANADA	-----
KAPVERDY	GSP, (NRZ)
KATAR	GSP
KAZACHSTÁN	GSP
KEŇA	GSP, MAR
KIRIBATI	GSP, (NRZ)
KOKOSOVÉ OSTROVY	GSP
KOLUMBIE	GSP (+)
KOMORY	GSP, (NRZ), MAR
KONGO	GSP
KONGO, DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA	GSP, (NRZ)
KOREJSKÁ LIDOVĚ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA	-----
KOREJSKÁ REPUBLIKA	-----
KOSOVO	ZÁPADNÍ BALKÁN
KOSTARIKA	GSP (+)
KUBA	GSP
KUVAJT	GSP
KYPR	EEA (EHP), EUROMED
KYRGYZSTÁN	GSP
LAOSKÁ LIDOVĚ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA	GSP, (NRZ)
LESOTHO	GSP, (NRZ), MAR
LIBANON	EUROMED, GSP
LIBÉRIE	GSP, (NRZ)
LIBYJSKÁ ARABSKÁ DŽAMÁHÍRIJE	GSP
LICHTENŠTEJNSKO	EEA (EHP), EUROMED
LITVA	EEA (EHP), EUROMED

LOTYŠSKO	EEA (EHP), EUROMED
LUCEMBURSKO	EEA (EHP), EUROMED
MACAO	GSP
MADAGASKAR	GSP (NRZ), EUROMED
MAĎARSKO	EEA (EHP), EUROMED
MAKEDONIE	ZÁPADNÍ BALKÁN
MALAJSIE	GSP
MALAWI	GSP, (NRZ)
MALEDIVY	GSP, (NRZ)
MALI	GSP, (NRZ)
MALTA	EEA (EHP), EUROMED
MAROKO	EUROMED, GSP
MARSHALLOVY OSTROVY	GSP
MAURICIUS	GSP, MAR
MAURITÁNIE	GSP, (NRZ)
MAYOTE	OCT, GSP
MELILLA	OSTATNÍ
MENŠÍ ODLEHLÉ OSTROVY USA	GSP
MEXIKO	LATINSKÁ AMERIKA, GSP
MIKRONÉSIE	GSP
MOLDAVSKÁ REPUBLIKA	JEDNOSTRANNÁ OPATŘENÍ
MONGOLSKO	GSP (+)
MONTSERRAT	OCT, GSP
MOSAMBIK	GSP, (NRZ), MAR
MYANMAR	GSP, (NRZ)
NAMIBIE	ACP, GSP, MAR
NAURU	GSP
NĚMECKO	EEA (EHP), EUROMED
NEPÁL	GSP, (NRZ)
NIGER	GSP
NIGÉRIE	GSP
NIKARAGUA	GSP (+)
NIUE	GSP
NIZOZEMSKÉ ANTILY	OCT, GSP
NIZOZEMSKO	EEA (EHP), EUROMED
NORFOLK	GSP
NORSKO	EEA (EHP), EUROMED
NOVÁ KALEDONIE	OCT, GSP
NOVÝ ZÉLAND	-----
OKUPOVANÉ PALESTINSKÉ ÚZEMÍ	EUROMED

ÓMÁN	GSP
PÁKISTÁN	GSP
PALAU	GSP
PANAMA	GSP (+)
PAPUA NOVÁ QUINEA	TICHOMOŘSKÉ STÁTY, GSP
PARAGUAY	GSP (+)
PERU	GSP (+)
PITCAIRN	OCT, GSP
POBŘEŽÍ SLONOVINY	GSP, MAR
POLSKO	EEA (EHP), EUROMED
PORTUGALSKO	EEA (EHP), EUROMED
RAKOUSKO	EEA (EHP), EUROMED
ROVNÍKOVÁ GUINEA	GSP, (NRZ)
RUMUNSKO	EEA (EHP), EUROMED
RUSKÁ FEDERACE	GSP
RWANDA	GSP, (NRZ), MAR
ŘECKO	EEA (EHP), EUROMED
SALVADOR	GSP (+)
SAMOA	GSP, (NRZ)
SAN MARINO	CELNÍ UNIE (EU – SM)
SAÚDSKÁ ARABIE	GSP
SENEGAL	GSP, (NRZ)
SEVERNÍ MARIANY	GSP
SEYCHELY	GSP, MAR
SIERRA LEONE	GSP, (NRZ)
SINGAPUR	-----
SJEDNOCENÁ REPUBLIKA TANZANIE	GSP, (NRZ), MAR
SLOVENSKO	EEA (EHP), EUROMED
SLOVINSKO	EEA (EHP), EUROMED
SOMÁLSKO	GSP, (NRZ)
SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY	GSP
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	EEA (EHP), EUROMED
SPOJENÉ STÁTY	-----
SRBSKO	ZÁPADNÍ BALKÁN
SRÍ LANKA	GSP (+)
STŘEDOAFRICÁ REPUBLIKA	GSP, (NRZ)
SÚDÁN	GSP, (NRZ)
SURINAM	CARIFORUM, GSP
SVATÁ HELENA	OCT, GSP
SVATÁ LUCIE	CARIFORUM, GSP

SVATÝ KRIŠTOV A NEVIS	CARIFORUM, GSP
SVATÝ PIERRE A MIQUELON	OCT, GSP
SVATÝ STOLEC – VATIKÁN	-----
SVATÝ TOMÁŠ	GSP, (NRZ)
SVATÝ VINCENC A GRENADINY	CARIFORUM, GSP
SVAZÍJSKO	GSP, MAR
SYRSKÁ ARABSKÁ REPUBLIKA	EUROMED, GSP
ŠALAMOUNOVY OSTROVY	GSP, NRZ
ŠPANĚLSKO	EEA (EHP), EUROMED
ŠVÉDSKO	EEA (EHP), EUROMED
ŠVÝCARSKO	EUROMED
TADŽIKISTÁN	GSP
THAJSKO	GSP
TCHAJ – WAN	-----
TOGO	GSP (NRZ)
TOKELAU	GSP
TONGA	GSP
TRINIDAD A TOBAGO	CARIFORUM, GSP
TUNISKO	EUROMED, GSP
TURECKO	CELNÍ UNIE (EU – TR), EUROMED
TURKMENISTÁN	GSP
TURKS A CAICOS	OCT, GSP
TUVALU	GSP (NRZ)
UGANDA	GSP (NRZ), MAR
UKRAJINA	GSP
URUGUAY	GSP
UZBEKISTÁN	GSP
VÁNOČNÍ OSTROV	GSP
VANUATU	GSP (NRZ)
VENEZUELA	GSP
VIETNAM	GSP
VÝCHODNÍ TIMOR	GSP (NRZ)
WALLIS A FUTUNA	OCT, GSP
ZAMBIE	GSP (NRZ), MAR
ZIMBABWE	GSP, MAR

Vysvětlivky:

- CARIFORUM** - skupina karibských států
- EEA (EHP)** - evropský hospodářský prostor
- GSP** - všeobecný systém preferencí
- MAR** - nařízení Rady (ES) č. 1528/2007 o uplatňování režimu stanoveného v dohodách zakládajících hospodářské partnerství nebo vedoucích k jeho založení na produkty pocházejících z některých států, které jsou součástí skupiny afrických, karibských a tichomořských států
- NRZ** - nejméně rozvinuté země
- OCT** - zámořské země a území EU
- GSP (+)** - zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj v rámci GSP

Příloha č. 3 - přehled antidumpingových a vyrovnávacích opatření Evropské unie platných v roce 2010

Kyselina trichlorisokyanurová	AD	Čína
Aktivní uhlí	AD	Čína
Antibiotika	AS	Indie
Bezdrátové síťové modemy	AD, AS	Čína
Bezešvé trubky	AD	Čína
Bionafta	AD, AS	Kanada, Singapur, USA,
Chladničky	AD	Korea
Chlorid draselný	AD	Bělorusko, Rusko
Cyklamát sodný	AD	Čína, Indonésie
Části jízdních kol	AD	Čína
Dihydromyrcenol	AD	Čína
Dráty z molybdenu	AD	Čína
Dusičnan amonný	AD	Rusko, Ukrajina
Ethanolaminy	AD	USA
Ferosilicium	AD	Egypt, Kazachstán, Rusko
Furfurylaldehyd	AD	Čína
Furfurylalkohol	AD	Čína
Glukonát sodný	AD	Čína
Glutamát sodný	AD	Čína
Glyfosát	AD	Čína, Malajsie, Tchaj-wan
Hliníková kola pro mot. vozidla	AD	Čína
Jízdní kola	AD	Čína
Karbid křemíku	AD	Čína
Karbid wolframu	AD	Čína
Keramické obkládačky	AD	Čína
Koks 80+	AD	Čína
Kovový sodík	AD, AS	USA
Křemík	AD	Čína
Kumarin	AD	Čína, Ind. Indon. Malaj., Thajsko
Kyselina citronová	AD	Čína
Kyselina vinná	AD	Čína
Magnezitové cihly	AD	Čína
Mechanismy krouž. pořadačů	AD	Čína, Laos, Thajsko, Vietnam
Melamin	AD	Čína
Nasycené mastné kyseliny	AD	Indie, Indonésie, Malajsie
Některá obuv se svrškem z kůže	AD	Čína, Macao, Vietnam

Konzervovaná zrna kukuřice cuk.	AD	Thajsko
Některá sedla	AD	Čína
Trubky a duté profily ze žel. a oceli	AD	Chorvatsko, Čína, Rusko, Ukrajina
Některé hliníkové fólie	AD	Arménie, Brazílie, Čína
Některé sady uhlíkových elektrod	AD, AS	Indie
Někt. spojovací prostředky ze žel.	AD	Čína
Svíčky, svíce a podobné výrobky	AD	Čína
Konzervované mandarinky	AD	Čína
Někt. výrobky ze skleněných vláken	AD	Čína
Ocelová lana a kabely	AD	Čína, Indie, JAR, Korea, Maroko Moldavsko, Rusko, Ukrajina
Odlitky	AD	Čína
Otevřené síťoviny ze skl. Vláken	AD	Čína
Pákové mechanismy	AD	Čína
Peroxosířany	AD	Čína, Tchaj-wan, USA
Plastové pytle a sáčky	AD	Čína, Thajsko
Polyethylenteraftalát (PET)	AD, AS	Čína, Indie, Indonésie, Írán, Korea, Malajsie, Pákistán, Spoj. Arabské Emiráty, Tchaj-wan, Thajsko
PET film	AD, AS	Brazílie, Indie, Izrael
Polytetrafluorethylen (PTFE)	AD	Čína, Rusko
Potrubi tvarovky ze žel. nebo ocel.	AD	Čína, Filipíny, Indonésie, Korea, Malajsie, Srí Lanka, Tchaj-wan, Thajsko
Kyselina tereftalová a její soli	AD, AS	Thajsko
Překližka ze dřeva Okoumé	AD	Čína
Přepálená slinutá magnézie	AD	Čína
Provazy syntetické splétané	AD	Indie
Roztoky močoviny a dusičn. amon.	AD	Alžírsko, Bělorusko, Rusko, Ukrajina
Ruční paletové vozíky	AD	Čína, Thajsko
Silikomangan	AD	Čína, Kazachstán
Šrouby, matice, vrtuty z oceli	AD	Čína, Indonésie, Tchaj-wan, Thajsko, Vietnam
Sulfanilová kyselina	AD, AS	Čína, Indie
Svařované trubky	AD	Bělorusko, Čína, Rusko, Thajsko, Ukrajina
System pro snímání nákladu	AD	Čína
Tris-fosfát	AD	Čína

Tyče z nerezavějící oceli	AD, AS	Indie
Uhlíčan barnatý	AD	Čína
Elektrolytické oxidy manganičité	AD	JAR
Válcovaný drát	AD	Čína
Vysokopevnostní nitě z polyesterů	AD	Čína
Wolframové elektrody	AD	Čína
Zapalovače kapesní plynové	AD	Čína, Tchaj-wan
Zámiš	AD	Čína
Zeolit A ve formě prášku	AD	Bosna a Hercegovina
Zmrazené jahody	AD	Čína
Žehlicí prkna	AD	Čína, Ukrajina

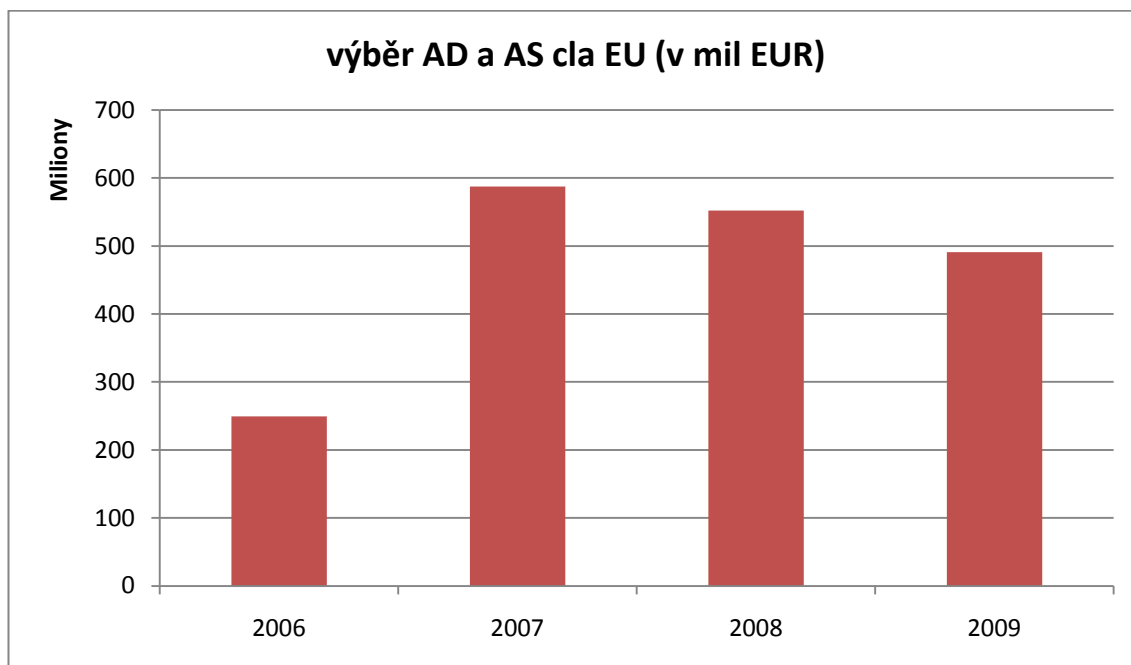
Zdroj: MPO, www.mpo.cz/cz/prehled-ad-as.html dostupné on line dne 21.10.2010

AD – antidumpingové opatření

AS – antisubvenční opatření

Příloha č. 4 – grafické znázornění výběru antidumpingového a antisubvenčního cla v Evropské unii

Graf č. 2 - vývěr AD a AS cla v Evropské unii

Graf č. 3 - podíl AD a AS cla na celkovém výběru cla

